

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 13, številka 42, Predmeja, junij 2009

OPROSTI ...

Lojzka Bratina

V časih današnjih je večkrat tako –
o sebi le dobro, o drugih slabo.
Težke besede kot vihar prihrumijo
in srca boleča za sabo pustijo ...

Ne verjamem, da kdo je na svetu res tak,
da škodil bi komu, kot pravi divjak;
v družbi pa kakšno besedo kdo reče,
že drugi poprime in hitreje čas teče ...

Morda je res človek strašno ranljiv,
po naravi drugi hudo zamerljiv.
Vsakdo pa vase naj kdaj se zazre –
ni idealov na tem svetu še ...

Če slišiš o sebi kdaj slabo besedo,
ne delaj iz tega še večjo zmedo,
stopi k osebi – razčistita to,
lahko da si ti razumel vse hudo ...

Prav vsak človek lahko je zmotljiv,
ne da bi hotel do koga žaljiv,
beseda OPROSTI nas prav nič ne stane
in z glave nikomur krone ne sname ...

Skupaj naprej!

»Gora, v ožjem pomenu, je planotast svet nad Zgornjo Vipavsko dolino, nad deželo, kot ji pravimo Gorjani. Za skalnim robom Planote, če iz Doline zremo od večera proti jutru, živijo vasi: Predmeja (do petdesetih let prejšnjega stoletja so ji pravili Dol), Otlica ter Kovk. Širše gledano pa sodita k Gori še Col in Podkraj z okoliškimi vasicami ter zaselki (Gozd, Žagolič, Križna Gora, malo Polje, Vodice, Hrušica, Trševje, Višnje in mogoče tudi Bela). Torej, Gora je 'od Čavna tja do Nanosa', kot poje ljudska pesem.«

S temi besedami nas Franc Černigoj uvodoma nagovarja v nedavno izdani publikaciji Gora nad deželo, Od Čavna tja do Nanosa, zgibanki, ki je prvič na enem mestu združila podobo in utrip tega koščka naše lepe dežele, ki se zdaj znova in na novo odpira radovednim očem bralca in popotnika. Če kdo, potem Franc Černigoj iz svoje tri desetletja dolge učiteljske poti, ki ga je z ene strani Gore popeljala na njeno drugo stran, prav gotovo ve, kakšna silna energija in volja sta skriti v ljudeh, ki tu živijo in ustvarjajo. Zaznamovani z življenjem na Planoti, ki ni nikoli bila preveč radodarna, pokončni in neomajni, pogumni, podjetni in odprti. Skupaj na eni Gori, ki so jo v zgodovini delile različne meje. Tiste v zemljevidih in tudi tiste v človeški zavesti, ki so vodile in napajale različna nasprotja med ljudmi z enega in drugega konca Gore nad Deželo. Če kdo, potem je Černigoj tudi tisti, ki je s svojim vztrajnim zbiranjem ljudskega izročila od Čavna do Nanosa skupaj z učenci in skozi številne knjižne izdaje tlakoval pot sodelovanja in povezovanja. To poslanstvo že dobro desetletje skušamo nadgrajevati z našim časopisom Gora, zgibanka Gora Nad Deželo pa je še zadnji kamen v mostu, ki naj bi vse dele še trdneje povezal v celoto. In tako sliko naj bi o Gori dobil tudi obiskovalec in popotnik, ki bo obiskal kateregakoli od 16 ponudnikov, se udeležil katerekoli od 32 tradicionalnih in še številnih občasnih prireditev, ki jih prireja 13 aktivnih društev s skupnim hotenjem, z ljubeznijo in svetlimi mislimi na našo Goro kot zaokroženo celoto. Združeno, kot so se na predstavitvi zgibanke, 10. maja na Otlici, združile dlani predsednikov tukajšnjih društev.

Alenka Tratnik

gora nad deželo, od čavna tja do nanosa ...

IZŠLA JE ZGIBANKA

GORA NAD DEŽELO »OD ČAVNA TJA DO NANOSA ...«

Sanda Hain, TIC Ajdovščina

Na pobudo mnogih društev in ponudnikov z območja Gore v najširšem pomenu te besede je Občina Ajdovščina lani pričela urejati nove promocijske zgibanke o tem območju. V nedeljo, 10. maja 2009, so skupaj z avtorjem besedila in vsebinske zasnove, pisateljem, učiteljem in zbiralcem ljudskega gradiva, Francem Černigojem, lično izdelane popotovale od Čavna do Hrušice. Predstavitve so bile imenitne, obiskovalci pa navdušeni nad izdelanim, saj zgibanke prinašajo vpogled v srčiko najlepšega, kar ponujajo ti kraji. Pa naj zgibanko, gre za prvo publikacijo, ki predstavlja celotno območje od Čavna do Nanosa, najprej na kratko predstavim.

GORA NAD DEŽELO »Od Čavna tja do Nanosa«

»Kamen in voda in gozd zaznamujejo Goro. In beseda.

Kamen, ki ga je na pretek in še več;

voda, ki je na Gori skorajda ni in je še manj;

gozd, ki jemlje in daje ...

In klena gorjanska beseda:

trda in mehka, glasna in tiha, jasno povedana, izjecljana in zamolčana;

izmed bukev v bukve ujeta, v besedno izročilo ukleta ...

Pravzaprav gre za štiri zgibanke, zložene v mapo, ki že sama znotraj sebe nosi zanimivo zgodbo – o bogastvu besede na Gori. Prva zgibanka, z naslovom **Na pot: od Čavna do Sinjega Vrha**, pripoveduje o dediščini narave in ljudi tega območja. Druga, **In naprej: od Sinjega vrha do Hrušice**, razkriva skrivnosti naravne in kulturne dediščine drugega dela območja. Tretja posega najdlje v čas, razkriva več podrobnosti o pravadni dediščini – **o fosilih, o jamah »v nedrih Trnovskega gozda« in o »teh krhkih rožah«**, med katerimi je mnogo primerkov edinstvenih in rastočih zgolj še na tem krasnem kosu slovenske zemlje. Četrta zgibanka pa je informativna, na eni strani ima **zemljevid območja**, na drugi strani pa je zapisano, **kaj vse Gora ponuja**. Na zemljevidu območja so označene glavne prometnice, planinske in tematske poti ter seznam 16 ponudnikov, 13 društev in 32 tradicionalnih prireditev na Gori.

Avtor besedila je učitelj, pisatelj in zbiralec ljudskega gradiva Franc Černigoj, ki je v zgibanki nanizal tudi številne, v sebi zaokrožene drobce bogatega ljudskega izročila tega območja, ki delajo publikacijo posebno. Zgibanko, ki je izredna tudi zaradi številnih fotografij, je oblikovala Silva Karim. Financirala in založila jo je Občina Ajdovščina, natisnili so jo v tiskarni GK Grafika Ajdovščina. Izšla je v 10.000 izvodih, za začetek samo v slovenskem jeziku, in je brezplačna.

Ko smo se pogovarjali o načinu in vsebinah predstavitev, smo naleteli na izjemen odziv domačih društev, ki so se res izkazala, in s skupnimi močmi in sodelovanjem oblikovala izjemen dogodek. Lahko rečemo, da je zgibanka res povezala Goro, od Čavna tja do Nanosa.

Zgibanka je svojo predstavitveno pot 10. maja začela na Čavnu.

Tu so nas sprejeli Vesna Kobal in Anton Kreševac, člana upravnega odbora Planinskega društva Ajdovščina, ter mnogi drugi pohodniki, veliko njih redno, kot k maši, vsako nedeljo zleze na tega našega očaka.

Zgibanke so odšle v svet
Foto: Alenka Tratnik

Predstavitve na Čavnu

Foto: Sanda Hain, TIC Ajdovščina

Na Otlico smo prispeli ravno v času, ko so prvih pohodniki prihajali na cilj 3. pohoda po Angelski Gori. Navdušeni nad lepotami območja, ki jih je čudovito vreme še polepšalo, so komaj čakali, da v roke vzamejo nove zloženke. Slavnostni govornik na proslavi, ki so jo skupaj organizirali Turistično društvo Otlica, Društvo Gora, Društvo podeželskih žena Predmeja, Smučarsko društvo Gozd, Krajevna skupnost Col in Mešani pevski zbor Duri s Cola, je bil podžupan

Občine Ajdovščina Igor Česnik, po rodu z Otllice. Spregovorili so tudi predsedniki posameznih društev in Gorjan Slavko Mikuž. Kako je nastajala zgibanka, pa je pripovedoval Franc Černigoj, avtor vsebinske zasnove in besedila. Pohvaliti velja tudi otliško mladež, ki je pod mentorstvom učiteljice Ivica z OŠ Otllica pripravila imeniten uvod v predstavitev ter oba zbora: ženski zbor DPŽ Predmeja ter MePZ Duri s Cola, za milozvočno popestritev programa.

Projekt je povezal društva z Gore

Foto: Urh Černigoj

Kar prehitro smo morali naprej, v Hrušico, do gostoljubnega gostišča Stara pošta, kjer je potekala zadnja

Trije ravnatelji skupaj na predstavitvi zgibanke na Otllici

Foto: Urh Černigoj

Avtor besedila v zgibanki je Franc Černigoj

Foto: Sanda Hain, TIC Ajdovščina

bogastvo narodnega izročila. Uvodni nagovor je pripadel tokratnemu gostitelju, Dušanu Plesničarju, predsedniku Planinskega društva Križna Gora. Nekaj pohvalnih besed je dodal tudi Ivan Rudolf, domačin s Cola ter častni konzul Južne Koreje v Sloveniji. Poleg Franca Černigoja, ki je predstavil vsebinsko zasnovo zgodbe, se je tokrat oglasila tudi Silva Karim, oblikovalka, ki je opravila veliko delo – na posebno atraktiven način ji je uspelo kar dobrih 100.000 računalniških znakov spraviti v takšno obliko, ki je že na prvi pogled izredno lična, opremljena z predstavitev. Še posebno veseli smo bili župana Občina Ajdovščina Marjana Poljšaka, sploh pa njegovega navdušenja nad novimi zloženkami, za katere pravi, da hranijo

V Hrušici je izid zgibanke z navdušenjem pozdravil
ajdovski župan Marjan Poljšak
Foto: Sanda Hain, TIC Ajdovščina

mnogimi res dobrimi fotografijami ter hkrati popotniško praktična, saj je žepnega formata, z možnostjo kasnejšega nadgrajevanja vsebin. Vse te izrečene besede pa so bile prepletene s tako značilnimi zvoki za Gostišče Stara pošta – z zvoki harmonike frajtonarice. Meh so raztegovali zelo mladi, mladi in starejši. Po slovesnosti nas je gospodinja v Stari pošti, gospa Lušina, postregla s posebnimi, za to priložnost pripravljenimi tradicionalnimi jedmi, ki pa jih bo z veseljem pripravila tudi vam, če boste obiskali gostišče.

Pokušali smo cvrto kresničevje (medvedovo latje), ki mu domačini rečejo kar 'frašje', pa čemažev namaz, posebne – še tople kruhe, ... Mmmm, odlično je bilo!

Predstavitve v Hrušici se je udeležilo veliko znanih obrazov, tudi colski rojak Ivan Rudolf, častni konzul Južne Koreje v Sloveniji

Foto: Sanda Hain, TIC Ajdovščina

Zahtevno oblikovalsko delo je odlično opravila likovna pedagoginja, ilustratorka in oblikovalka Silva Karim

Foto: Sanda Hain, TIC Ajdovščina

knjižna polica

V PROSTORIH DRUŠTVA GORA, NA RUPI, BO PREDANA SVOJEMU POSLANSTVU – KNJIŽNA POLICA ...

Franc Černigoj

Že skoraj od ustanovitve dalje živi v Društvu Gora misel, da bi imeli na ogled posebno knjižno polico, na kateri bi bile knjige, katerih avtorji so Gorjani; in tudi knjige, ki so jih avtorji od drugod

Ne poznam manjše zaokrožene slovenske geografske enote, ki bi se lahko ponašala s toliko knjižnimi naslovi kot naša Gora ...

Foto: Urh Černigoj

napisali o Gori. Sem bi seveda sodili še časniki, ki izhajajo na Gori, pa diplomske naloge diplomantov, ki so si izbrali za temo karkoli, kar je povezano z Goro. In še kaj. In kaže, da bo ta misel ob letošnjem dnevu državnosti »meso postala«.

Seveda ne moremo pričakovati, da bo že ob 'odprtju' knjižne police na njej vse, kar so napisali Gorjani in drugi o Gori. Gradivo se bo dopolnjevalo – **zato pozivamo in prosimo vse, ki imate karkoli, kar bi sodilo v to knjižno zbirko, da nam to odstopite, posodite, prodate, podarite ...** ali kako drugače omogočite, da bo s svojim plamenčkom duha izmed platic Knjige zagorelo v skupnem ognju naše Besede.

Kdo vse bo že ob 'odprtju' police tiho občemel na njej in zadihal s Časom, bo zapisano v naslednji številki Gore. Za zdaj le še to: Ne poznam manjše zaokrožene slovenske geografske enote, ki bi se lahko ponašala s toliko knjižnimi naslovi kot naša Gora ...

avtorji z gore

KAKO PIŠEM V PRIMORSKI KNJIŽNI SLOVENŠČINI?

Intervju s primorskim pisateljem Aldom Černigojem

Iztok Ostan

Op. ur.: Intervju s pisateljem Aldom Černigojem je bil objavljen v reviji Fontana, št. 46-47/09, reviji za književnost in kulturo, ki izhaja v Kopru.

Desetletji življenja Primorcev pod fašizmom sta pustili v jeziku Primorcev veliko praznino. Po drugi svetovni vojni smo se Primorci v svojem izražanju dostikrat zgledovali po uveljavljenem jeziku iz notranje Slovenije in po nepotrebnem opuščali rabo domačih knjižnih besed.

V zadnjih letih je izšlo več del, napisanih v celoti ali deloma v primorskih narečjih. Med knjigami, ki so napisane v jeziku s primorskimi značilnostmi, pa izstopa roman Alda Černigoja *Čas ob zori*. Lahko rečemo, da je to pionirsko delo, napisano v primorski knjižni slovenščini. Ker postaja s padcem meje vprašanje ohranjanja kulturne identitete majhnih evropskih narodov vse bolj aktualno, smo se odločili za pogovor z avtorjem o njegovem pisanju in še posebej o jeziku v njegovih delih.

Gospod Černigoj, kaj vas je spodbudilo, da ste začeli pisati v jeziku, ki je krajevno ali pa primorsko obarvan?

V desetletjih službovanja, pa tudi že prej v času šolanja, sem se navzel jezika, ki je bil za področja, kjer sem delal, funkcionalen, uporaben, za leposlovje pa ne - v resnici kar siromašen. Ko sem v začetku devetdesetih let po daljšem času spet napisal nekaj leposlovnih besedil, so se mi zdela, prav zaradi jezika, nekam papirnata. Tako sem videl, da moram iti nazaj, k svojemu, če lahko tako rečem, izvornemu jeziku. Koliko lepih besed sem enkrat že govoril, a sem jih opustil in jih zamenjal z drugimi, kot sem takrat mislil, bolj »slovenskimi«. Ko sem potlej začel pisati drugače, bolj po naše, in eno od teh besedil tudi objavil, mi je lektorica večino primorskih sopomenk zamenjala z obče uveljavljenimi slovenskimi besedami. Zdelo se mi je, da je s tem novelica zgubila pravo barvo.

Primorskemu izrazu ste se torej približevali že v svojih krajših delih, najbolj pa vendarle v knjigah *Večer pri Maticavih* in *Čas ob zori*. Ali nam lahko na kratko predstavite vsebino, pripovedni način in slog obeh vaših knjig, saj bo to izhodišče za najino razmišljanje o jeziku?

V *Večeru pri Maticavih* pripovedujem o življenju na Gori nad Ajdovščino ob koncu devetnajstega stoletja. Skoz prikaz trdega boja Gorjanov za preživetje na revni zemlji sem hotel, literarno, prikazati krajevne, gospodarske in kulturne - etnološke značilnosti tega kraja.

V *Času ob zori* pa opisujem obdobje petdesetih let prejšnjega stoletja v enem izmed manjših primorskih mest. Skoz doživljanje gojencev dijaškega doma iz takratne nižje gimnazije, njihovih učiteljev in vzgojiteljev, pa tudi drugih, denimo političnih funkcionarjev, je prikazano življenje v tem času: drobne zgodbe književnih oseb, tudi huda doživetja, travme zaradi vojnih grozot, prve ljubezni; dileme vzgojiteljev in učiteljev; pa tudi zmote takratne politike. Skoz vse to pa seveda polet navdušenja nad svobodno Primorsko.

Obe deli sta napisani skoz notranji monolog književnih oseb; v *Večeru pri Maticavih* so tu in tam novi dogodki ali osebe še vpeljani z gledišča zunanjega, vsevednega pripovedovalca, v *Času ob zori* pa v dogajanju kar prehajam z osebe na osebo brez posebnega napovedovanja. Temu pripovednemu načinu je prilagojen tudi slog: stavki so kratki, z bogato interpunkcijo. V obeh delih, še posebno pa v *Času ob zori*, se v leksiki in sintaksi kolikor le mogoče približam primorskemu govoru.

Kako se je razvijal jezik v vaših knjigah od krajevnega govora do primorsko obarvanega knjižnega jezika?

V knjigi *Večer pri Maticavih* sem hotel čimbolj polno prikazati svoj rojstni kraj, Goro, ob koncu devetnajstega stoletja - tedaj tudi kulturno, etnološko in znotraj tega seveda jezikovno. Tako sem zapisal v tem delu okoli 600, neknjižnih, besed tamkajšnjega govora, premi govor pa sem, bolj kot primer tega govora, zapisal v narečju, v gorjanskem govoru. Ob tem pa sem hitro videl, da v takšno besedilo ne sodijo nekatere namoč »imenitne« slovenske besede, kot so denimo: *zlasti, sicer, zopet, takoj, vedno itn.*, pač pa bolj naše, primorske, a knjižne sopomenke teh besed: *še posebno, magari, spet, brž, zmerom itn.* Moje izhodišče je bilo tedaj zgodovinsko etnološko: prikazati jezik nekega kraja v nekem času. Sem pa videl, da ima lahko takšen jezik, seveda prav uporabljen, tudi estetsko vrednost. Danes namreč lahko dostikrat slišimo narečni govor na kakšnih zabavnih prireditvah: ko se v njem govori, se pojejo popevke; a dostikrat z bolj humorno vsebino - in vse prevečkrat lahkotno, površno. To pa gotovo narečni govor razvrednoti; in tudi ne bogati slovenskega knjižnega jezika. Naj na tem mestu omenim, da je izšla v začetku tega leta knjiga dr. Marije Stanonik *Slovenska narečna književnost*, ki vrednoti narečna besedila prav z estetskega vidika. Ta knjiga prinaša tudi obsežno in poglobljeno analizo jezika v *Večeru pri Maticavih*.

Ta, bi lahko rekel, poplava narečnih besedil je sociološko zanimiva. Sami ste v enem izmed svojih člankov zapisali, da je morebiti to odziv na prevelik »centralizem« pri oblikovanju slovenskega knjižnega jezika. Morebiti res.

Moja druga knjiga, *Čas ob zori*, je v celoti pisana v knjižnem jeziku (z le nekaj pogovornimi besedami), ki pa je regionalno, primorsko obarvan. Zraven že zgoraj omenjenih besed naj navedem tu še nekaj primerov bolj primorskih besed iz te knjige, ki jih rabim največkrat (navedel bom najprej občeujeljavljeno knjižno besedo, potlej pa bolj primorsko besedo):

Samostalnik: dekle – punca; kosilo – južina; mati – mama; mesec – luna; mesečina – lunina svečava; spodnje perilo – zdoljnja oblačila; tatvina – kraja; telo – život; tovornjak – kamion; trenutek – hip; vonj – duh; vrag – zlodej ...

Pridevnik: krepak – močen; modro – plavo; pokojni – rajniki; utrujen – truden ...

Zaimek: isti – prav ta; nihče – nobeden; ostali – drugi.

Glagol: kuriti – netiti (ogenj); nahajati se – biti kje; najti – dobiti; nehati – jenjati, končati; nuditi – dajati; odkloniti – zavrniti; početi – delati; potrebovati – rabiti; skleniti – končati; smatrati – misliti; snežiti – mesti; tepsti – tolči; teptati – tlačiti; ujeti – uloviti; zbežati – uteči, uiti ...

Prislov: doslej – dozdej; itak – tako in tako; istočasno – obenem; kasneje – potlej; mnogo – dosti; morda – morebiti; naposled – nazadnje (le); narazen – vsaksebi; nato – potlej; nekoč – enkrat; nekoliko – malo; obenem – hkrati; obilo – dosti; okrog – okoli; poleg – zraven; potem – potlej; pozno – kasno; preden – prej ko; sedaj – zdaj; spodaj – zdolaj; stalno – kar naprej; tik (njega) – prav (ob njem); tukaj – tu; urno – ročno, hitro; verjetno – najbrž; vselej – zmerom; zelo – namoč; zgolj – le, samo; zadnjič – ondan; zaman – zastonj; zelo – namoč; znenada – kar naenkrat; znova – spet ...

Predlog: glede – zastran (za izražanje cilja); kljub – čeprav, tudi če, vseeno ...

Veznik: ampak – a, pač pa; in sicer – in to, kot denimo; kajti – zakaj; oziroma – ali(pa); ter – in; toda – a, pa, samo; torej – tedaj, potemtakem ...

Takšnih besed in besednih zvez sem zapisal v tej knjigi in jih izpisal še iz drugih besedil več sto. Vse te besede so knjižne, a se jih, po nepotrebnem, premalo govori in piše. Moram pa tudi reči, da besede, ki jih zapisujem tu, niso zmerom samo primorske, saj jih govorijo tudi v nekaterih drugih pokrajinah.

Gospod Černigoj, posebnost primorskega govora pa so še druge jezikovne značilnosti in ne le besedje.

Seveda značilnost, pokrajinska obarvanost, nekega jezika ni samo besedje, pač pa tudi druge posebnosti v pravopisu in slovnici, še posebno skladnja. A to je snov za jezikoslovce. Sam pri pisanju nisem mislil toliko na slovnicih pravila, pač pa sem pisal bolj z mislijo na to, kako bi povedal čimbolj »po naše«.

Navedel bi samo nekaj teh posebnosti:

- Uporaba (v določenih primerih) oziralnega zaimka *ki* namesto *kateri* - kar potegne za sabo tudi skladnjo (prim.: tisti, ki sem z njim hodil v šolo; nam.: tisti, s katerim sem hodil v šolo).
- Pri več besedah poudarek na zadnjem zlogu, npr. pri števniki (trinájst in ne trínajst), pri država (Norvéška in ne Nórveška), pri priimkih (Černigój je bolj po »naše« kot Černigoj) idr.
- Rabili bi lahko v dosti več primerih kot dozdej glagolsko končnico *-ava* namesto bolj uveljavljene *-uje*, npr. *vzdigava* nam. *vzdiguje*.
- Naj omenim še tvorjenje presežnika z *bolj* namesto z *-uje*, *-ejši* (npr. *bolj debel* namesto *debelejši*) itd.

Pa še in še bi lahko naštevali. Vse to pa bi seveda zahtevalo strokovno slovnico obdelavo.

Kaj mislite, koliko so že dozdej primorski pisatelji vnesli značilnosti primorskih govorov v slovenski knjižni jezik?

Pogledal sem nanovo dela nekaterih bolj pomembnih primorskih pisateljev; a v njih tako v besedju kot v skladnji ne vidim kaj dosti značilnosti primorskega govora. Dr. Marija Stanonik v že prej omenjeni knjigi *Slovenska narečna književnost* (330) vidi pri Kosmaču, da »domačijski kolorit raje uvaja z najdrobnejšo besedno umetnostjo govorjenega jezika: vzdevki, rekli, pregovori, ki jih sicer zapiše knjižno: ...«. Seveda vrednoti tu avtorica Kosmačeva besedila z vidika

narečnega govora; a je ta ugotovitev pomembna tudi za širši, primorsko obarvan knjižni jezik pri tem pisatelju. Tedaj lahko rečem, da primorski pisatelji niso vnesli prav dosti naših jezikovnih posebnosti v slovenski knjižni jezik - ali vsaj še oddaleč ne tako in toliko, kot so to naredili znani stebri slovenskega jezika in literature za Dolenjsko, Gorenjsko in Štajersko.

Kaj mislite o možnosti, da bi tudi denimo v poslovnih pismih, v javnih nastopih itd. uporabljali primorsko obarvan knjižni jezik? Bi bilo treba morebiti pripraviti za to poseben priročnik, nekakšen abecedarij?

Kot vidim, večina pišočih, še posebno mlajših, ne vidi v jeziku zastran tega kakšnega posebnega problema. Tudi sam sem komaj ob pisanju literarnih besedil videl, da sem se v letih šolanja in službovanja oddaljil od svojega, bi rekel, izvirnega jezika. Tako je bilo gotovo tudi pri drugih. Zato bi bilo treba narediti več za ozaveščanje o teh vprašanjih - tedaj to raziskovati in o tem več pisati. Še posebej pomembno pa bi bilo, da bi pisatelji iz te dežele pisali bolj primorsko obarvano. Drugi pa bi tako v govoru kot v pisanju šli počasi za njimi. Ni tedaj treba, da je vse zakoličeno s slovničnimi pravili.

Pravite, da je za to potrebno dalj časa. Minilo je že več kot 60 let od priključitve Primorske k matični domovini, pa si jezik Primorcev na vsem območju, ki je bilo pod fašizmom, še ni prav opomogel, uveljavil. Najbrž tudi zato ne, ker pristojne kulturne in znanstvene institucije osrednje Slovenije niso pokazale zadosti interesa za njegovo emancipacijo. S padcem meje bo vpliv italijanskega kapitala in kulture na tem prostoru prav gotovo večji kot dozdej. Zato ne smemo več zgubljeni časa.

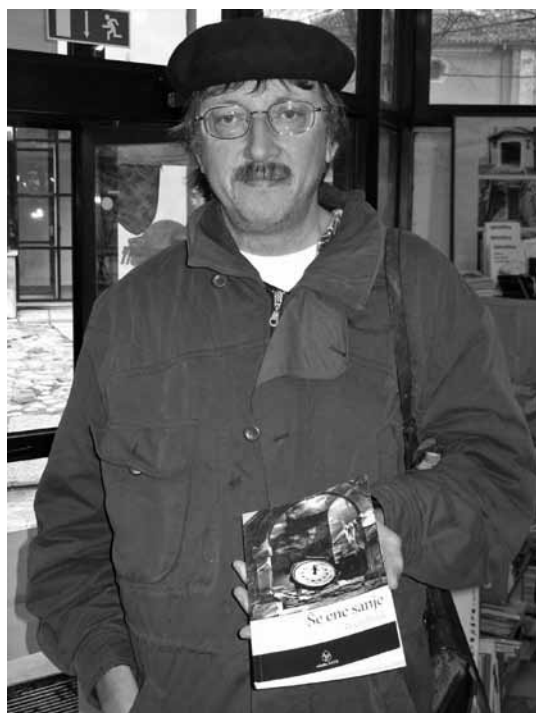
Kakšna bi morala biti, po vašem mnenju, vloga primorskih kulturnih, znanstvenih in drugih institucij pri uveljavljanju primorske knjižne slovenščine?

Gotovo nas prav sedanje politične razmere v svetu, na tem našem obmejnem območju pa še toliko bolj, silijo k še večji skrbi kot dozdej za svojo kulturno dediščino - in seveda še posebej za jezik.

So pa danes za uresničitev tega tudi drugačne materialne možnosti kot kdaj prej; saj kljub vsem težavam namenjamo za kulturo in za raziskovanje zmerom več denarja. Še posebej pa je pomembno, da imamo za izvedbo teh nalog tako v Ljubljani kot že tudi drugod po Sloveniji usposobljene znanstveno raziskovalne ustanove. Naj na tem mestu še posebej omenim rast visokega šolstva v Kopru in v Novi Gorici in znotraj tega na obeh visokošolskih organizacijah študij slovenistike. S tem pa se odpirajo nove možnosti za preučevanje jezika tako posameznih ožjih območij Primorske, kot tudi skupnih značilnosti primorskih govorov – primorščine. Ob tem bo gotovo nastal tudi »abecedarij«, kot temu pravite.

Seveda pa s tem še niso izčrpane vse možnosti, ki jih imamo. Namoč pomembno bi bilo denimo, da bi za te naloge bolj kot dozdej pripravili učitelje slovenskega jezika na osnovnih in srednjih šolah. Ena izmed pomembnih nalog bodočih pokrajin bo gotovo tudi ohranjanje in razvijanje kulturne istovetnosti te dežele - Primorske in seveda še posebno jezika.

Tudi po ustanovitvi pokrajin pa bo še zmerom ostal zunaj teh upravno-političnih enot velik del Primorcev v zamejstvu, s Trstom vred. Trst pa je gotovo imel v preteklosti odločilno vlogo pri ustvarjanju primorske identitete; in danes, ko ni več mej v tistem starem pomenu, lahko to svojo vlogo spet okrepi.

avtorji z gore

BOJAN BIZJAK ZAKAWSKI – PISATELJ, PESNIK, PUBLICIST IN FOTOGRAF:

“Gora je moj popek sveta”

Tina Kodre, novinarka Primorskih novic in avtorica romana Obračun

Op. ur.: 4. junija je pri spletni založbi KATR izšel nov roman Bojana Bizjaka Zakawskega, z naslovom ZA OGRAJO.

S tem in še z naslednjim romanom, ki že »vzhaja« pri isti založbi, kjer je Bojanove knjige mogoče kupiti, bo predvidoma 24. junija sklenjen pravi izdajateljski maraton. Ta vsebuje kar devet Bojanovih knjig: štiri romane, dve pesniški zbirki, dve zbirki kratke proze in prihajajoči roman. Intervju, ki ga objavljamo, je bil 6. septembra lani objavljen v Soboti, prilogi Primorskih novic. Avtorici se za prijazno pomoč najlepše zahvaljujemo.

Bojan Bizjak je rojen leta 1959, na Predmeji. Zaradi težav z vidom so ga iz tamkajšnje osnovne šole prešolali v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Srednjo kmetijsko šolo je obiskoval v Mariboru. V Ljubljani je začel študirati agronomijo, nato primerjalno književnost, ki jo je zaradi slabega vida opustil, ter nazadnje še filozofijo in psihologijo, ki ju je tudi opustil. Vrnil se je v Ajdovščino, kjer živi in ustvarja. Njegova domačija na Predmeji se imenuje Za Kalom, zato pravi, da je Zakawsky. Če se sredi mesta naključno zapleteš v pogovor z njim, ugotoviš, da pravzaprav ves čas govori v narečju, značilnem za prebivalce Gore nad Ajdovščino. Iz tragičnih in komičnih dogodkov, naključnih srečanj z ljudmi, političnega stanja v državi in družbi spleta zgodbe, za katere pravi, da so izmišljene. In vendar so resnične, kajti vsaj nekaj zapisanega v njegovih romanih se je komu nekje nekoč res zgodilo.

Roman napišete v treh do petih mesecih. To je precej kratek čas.

Če pišeš vsak dan, to niti ni tako kratek čas. Sledijo korekture, ko besedilo režeš, lepiš, prede-luješ. Za zadnji roman Skala, ki sem ga napisal leta 1996, izšel pa je v začetku junija letos, sem se kot menih zaprl v svoje stanovanje in omejil stike z ljudmi. Zdelo se mi je pomembno, da pri pisanju obdržim koncentracijo.

Ustaviva se pri romanu Skala.

Dogajanje sem postavil v prihodnost, tako da se glavni junak sprašuje o preteklosti. Geografsko ni opredeljeno. Glavni junak, hotelir Jon, pa je rojen na Trnovski planoti.

Tudi vi ste rojeni na Trnovski planoti, na Predmeji. V kolikšni meri je roman avtobiografski?

Mislím, da ga ni dela, v katerem ne bi bilo okruška avtorja, njegove psihološke projekcije, njegovih travmatskih vsebin. V Skali je nekaj avtobiografskega, v ostalih mojih delih pa ne.

Pa vendar ste v romanu Hruška na neki način povedali ljubezensko zgodbo vaših staršev.

Hruška je domačijski roman, ki se ukvarja s podeželjem, domačijo, je neka moja predzgodovina. Zgodba se dogaja v času do mojega rojstva. Poskušal sem podoživeti čas petdesetih let prejšnjega stoletja, ko so hiše na Gori prvič dobile elektriko, ko je v našo hišo prišel prvi radio, ko so se ljudje še zaljubljali na romantičen način. Fant, ki si je omislil prvi moped, je dobil pri lokalnih dekletih veliko točk, in tudi širše, saj se je lahko zapeljal še kam dlje po Trnovski planoti. Ni bilo telefonov in interneta. Zmenki so se dogajali zunaj, v naravi, romantično, pod kakšno staro hruško. Zato je romanu tudi naslov Hruška. Moj oče je mamó spoznal na Cerkníškem, kjer so gradili gozdne ceste. Spali so na neki domačiji v okolici Cerknice, kjer je živela neka deklica in je rasla hruška.

Precej ste navezani na domače okolje. Ali vsebino romanov črpate iz vsakdanjega življenja?

V primeru romana Pisma sem res spoznal nekoga, ki se mu je to zgodilo. Leta 1978 ali 1979 sem hodil po Krasu in nekaj fotografiral. V vasi Križ sem čakal na avtobus, in neznanec, ki je čakal z mano, me je vprašal za čas odhoda avtobusa. Stopila sva v bližnjo gostilno, kjer mi je povedal to zgodbo.

In kaj se mu je zgodilo? Kakšno zgodbo vam je povedal?

Roman Pisma, avstralska pisma, je nastal deset let po tem srečanju na Krasu. Govori o nenavadni zaljubljenosti s pomočjo časopisa. Tipček iz Ljubljane se naveliča svoje punce, ker jo najde v disko klubu v objemu drugega. Ker je mamin sinček, nevajen porazov, jo pobriše v Avstralijo. Iz protesta in iz radovednosti. V Avstraliji ne dobi vize za bivanje, zato spremeni identiteto. Postane Irec. Začne delati v mehanični delavnici, nakar nekega dne pripelje star gospod v popravilo starega mercedesa. Na zadnjem sedežu avtomobila ima knjigo, atlas Slovenije. V glavnem junaku se zbudi domotožje, in po nekaj letih spet spregovori slovensko. Izkaže se, da je stari gospod pravzaprav upokojeni slovenski duhovnik, ki se je v Avstralijo preselil po drugi svetovni vojni kot pol politični emigrant. Glavni junak in duhovnik ohranita stik. Duhovnik mu posoja časopise iz domovine, med drugim Nedeljski dnevnik. Mladenič da vanj oglas, da kot Avstalec išče primerno dekle v Sloveniji. In res se najde osamljena Kraševka, vestna bralka časopisa, ki odgovori na njegov oglas. Mladenič misli resno, Kraševka pa to počne iz dolgočasje. Poročena je namreč z mornarjem, ki je več ali manj odsoten od doma. Po obširnem dopisovanju ga ona lepega dne povabi, naj jo pride obiskat v Slovenijo. Ampak ona ne misli resno, povabi ga kar tako. Mladenič pa res pripotuje na Kras, vendar se mu ona skrrije, izgine iz vasi. Namesto svoje dopisovalke spozna njeno sošolko, natararico v lokalni gostilni, s katero se zblížata, in ona nato odide z njim v Avstralijo.

V svojih delih se veliko ukvarjate s psihologijo in filozofijo ljudi.

To je res.

Študij psihologije v mladosti pa ste opustili.

Takrat sem delal na farmacevtski fakulteti in začel neko obliko družinskega življenja. To se je sprevrglo v bifejsko življenje, in dogajala se je poulična filozofija.

Kaj pa družina?

Družina se je razformirala.

Ko sva ravno pri družini. Roman Še ene sanje je zgodba o poskusu, kako izboljšati slovensko rodnost. Se pravi, da je resničen, saj imamo Slovenci težave z nataliteto?

Ne. V romanu nastopa izmišljen profesor, ki je iznašel kemično snov, nekakšno alternativno viagro, ki bi pri moških spodbudila rast vitalnih spermijev. Znano je, da pri slovenskih in evropskih moških plodilna moč usiha - imajo voljo do seksa, vendar od tega ni nič. Profesor si je zadal nalogo v Baški grapi ustanoviti center za rešitev slovenske natalitete. Svoja odkritja je leta in leta spravljaj na svoj osebni računalnik. Daje ga huda preganjavica in zato kar naprej kopira in skriva svoje projekte. Ker mu je dedek, ki je bil tudi nekakšen obrobni znanstvenik, pripovedoval, kako so ga državne oblasti bivše države kar naprej nadzirale, se tudi profesor boji vladnih mož in zasledovanja. Skratka, v Baški grapi naj bi delovala inštitut za raziskavo plodnosti in banka kvalitetne sperme. Ženske bi si lahko prišle izbrat primernega partnerja za oploditev. Za eksistenco otrok pa bi poskrbela država. Ženske bi bile poklicne mame. Sliši se precej nacistično, ampak ideja je bila, da je s slovensko rodnostjo nekaj hudo narobe in kako bi z ustreznim financiranjem vzbudili željo po naraščanju. Glavnemu junaku projekt ne uspe, ker so to le njegove blodnje. Predlagali pa so ga v državno komisijo, kjer bi deloval kot vrhunski biokemik na področju genetskih raziskovanj.

Je roman Še ene sanje kritika družbe in dogajanja v njej?

Niti ne, gre za splošno razmišljanje o času tukaj in zdaj. Je neka refleksija na politično dogajanje in stanje v družbi. Vsak pisec naj bi bil nekakšno zrcalo družbe. Če bi se lotil politične kritike, bi napisal izključno politični roman, čeprav v delu Še ene sanje nastopajo politični funkcionarji kot svojevrstni umetniki možnega.

Zakaj možnega?

Ker se politika ukvarja z možnostmi, ki so ali pa niso. To pomeni, da je politika v vsakem primeru sofisticirana laž.

Vaši romani so tudi izrazito socialni.

Predvsem se ukvarjajo s socialo in psihologijo posameznikov. V vsakem poskušam odkriti in konstruirati značaje, ki eksistirajo v času in prostoru.

Ste Gorjan, ki živi in ustvarja v mestu ob Hublju. Vas je Ajdovščina dovolj navdihnila, da bi napisali roman o njej?

Mogoče bo kdaj nastal roman o begunskem centru, ki je bil med zadnjo vojno v Ajdovščini. Tam je bilo nešteto drobnih zgodb, gore človeškega trpljenja. Imel sem neposreden stik s travmatizirano drugačnostjo, s pristno človeško toplino, nezlaganostjo in neposrednostjo. Pomagal sem ustanoviti osnovno šolo, ki je delovala v sklopu centra in jo je obiskovalo 120 begunskih otrok. To je bila čisto prava šola z ređovalnicami, cveki, ukori. Tri leta sem učil na tej šoli in nekateri otroci so do danes doštudirali, se razsejali po svetu. Eden je ostal v Ajdovščini je uspešen inženir.

Ajdovščina je ...

... eno ljubko, majhno mesto, ki je za pisca prijazno in prijetno. Ljudje te poznajo kot človeka in ta prepoznavnost je dobrodošla, ker imaš včasih malo zadrege, ki pa jo lahko rešiš na neposreden, človeški način. V večjih mestih je to skoraj nemogoče. Sicer mi Ajdovščina deluje precej podjetniško nasilno. To ni nič narobe, ampak je kulturna plat življenja v mestu nekoliko narkotizirana. Ko na kakšnem pisateljskem zboru razlagam, od kod prihajam, jim povem, da smo bojda edino evropsko mestece, ki je podrlo kulturni dom v prid kapitala. Na mestu, kjer je nekoč stal kulturni hram, imamo danes povprečen supermarket.

Kakšna je po vašem mnenju slovenska kultura branja?

Pristop do branja bi bilo potrebno korenito spremeniti. Vsiljevanje nekih dolgoletnih bralnih shem v osnovni in srednji šoli vzbudi v mladeži odpor do izvirnega slovenskega leposlovja. To je sicer v vzgojnem procesu nuja, vendar se mi zdi, da bi bolj elastičen odnos do slovenske besedne umetnosti pripomogel k poseganju po sodobnih piscih.

Ste pri ustvarjanju kdaj naleteli na pristno slovensko fovšijo?

Morda, ampak sem se zelo zgodaj naučil, da ustvarjam in delam iz veselja. V mladosti, ko sem s tem začel, sem nekajkrat gorel v nevoščljivosti, in kaže, da me je ta ogenj prekalil, da zdaj gledam na to povsem drugače. Realne kritike mojega pisanja sprejemam raje kot pavšalne pohvale, še posebej take iz vljudnosti.

Ste Gorjan, Gora je ves čas prisotna v vaših delih in tudi v pogovoru z vami.

Gora je kot moj popek sveta. Na Gori sem rojen, v stari kamniti hiši, v otepajoči se zimi. Zato je Gora v meni simbol trmastega preživetja za vsako ceno.

V Ajdovščini vas srečujemo na sprehodih skozi mesto, v pogovorih z različnimi ljudmi.

Na teh sprehodih skušam najti drugo plat samega sebe. Ljudi ne ločujem na pomembne in manj pomembne, pač pa na prijazne in neprijazne. Če bi zgodbe, ki jih izvem spotoma, zapisoval, to ne bi bila literatura. Zgodbe moram prevreti in potem mora priti impulz, da jih zapišem. V pripravi je avtobiografski roman Za ograjo, ki govori o mojih stiskah v zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, kamor so me prešolali kot otroka. Izključno avtobiografski.

---

avtorji z gore

ZAPIS O ZAPISANEM

Bojan Bizjak Zakawski

Včasih pomislim, kaj pa je tega treba bilo. Pa res, toliko knjig, tamle so na polici in mi govorijo: No, kako, bomo same, bo še kakšna? Pa kar malo zazeham, bržkone iz zadrege, iz naveličnosti pa vsekakor ne, saj se stvari rade izpovedo, ko se naberejo v določenem obdobju, potrebnem za zoritev knjig. Ja, knjige, ta moja večna žlahtna strast, pa naj si gre za pisanje ali prebiranje.

Zunaj je junij, trave na Gori zorijo in mi prikimujejo. Vse je oprano od dežja in slovesno, čeprav nekoliko hladno, morebiti pa samo za nas, urbane razvajence. In premišljam, kaj je bilo usodno za neverjeten niz izdanih knjig pri založbi KATR, niz, ki se je začel lanskega junija in je doslej navrgel 8 knjižnih naslovov, deveti je pravkar v delu in bo zagotovo izšel do 24. junija, ko bomo zaključili ta maratonski izdajateljski podvig. Začelo se je z običajnim brskanjem po internetu. Imel sem trden namen, da končno začnem spet izdajati knjige, saj sem davnega leta 2002 izdal pesniško zbirko Jutrice, potem pa nič. Kajpak je bilo nekaj poslanih tekstov (dva romana in zbirka kratke proze na več založb, a vse zaman – bilo je nekaj obljub, nekaj namigov in nič več od tega). In brskanje je navrglo tudi založbo KATR. Pa se je začelo. Najprej smo v juniju izdali roman **SKALA**. Ta roman je koncentrat preteklosti, sedanjosti in morebitne prihodnosti. Časovno je res postavljen v leto 2038. Dogajanje je strnjeno v obdobje od januarja do septembra v tistem prisposodbičnem letu. Glavni lik, hotelir Jon, skuša svoje spomine pretopiti v sedanost, ki se mu dogaja v prihodnosti. Hotel, ki je nekakšna psihoterapevtska oaza, visoko zgoraj v Trnovskem gozdu, ponuja še nekaj individualnih zgodb. Prav tako skušam v romanu narediti sintezo med smislom in nesmisлом evtanazije, ki jo za visok honorar hotel ponudi ...

In poletje 2008 je navrglo še dve pesniški zbirki pri že omenjeni založbi KATR. Obe sem skrbno uredil sam in jima skušal dati neko skupno resonanco. Najprej je izšla zbirka **VETER SANJ**. Ta še premore dva razdelka, v enem so se mi nanizale ljubezensko razpoloženijske, polne svojstvenega ritma in skrbno donegovanih besed, v drugem, sem se filozofsko zapletal v komaj slutene premisleke ... Potem sem izbral še preostanek pesniških zapisov in jih nanizal v zbirki **STEKLOVINA JUTER**. Že sam naslov na nek način pove, da so nastajale ob jutrih. Te so neka esenca mojih jutranjih meditacij, nekih vzgibov, ki nočejo biti tihi ... Z jesenjo sem vstopil v prozni ciklus, ki ga je odprla knjiga **TKIVO ČASA**. Ta je zahtevala kar veliko dela, čeprav so bile kratke zgodbe, noveli in črtice že prej napisane, mnoge že objavljene v literarnem revijalnem tisku, pa sem jim moral poiskati nek okvir, da bi polnokrvno zadihale. In tako so se ustvarili trije smiselno ponotranjeni cikli *ULICE*, *SLUTNJE*, *USODE*. V vseh treh so torej kratki prozni segmenti, ki imajo nek skupni imenovalac. Značilnost te kratke proze je morda v skrbnem besedju, dostikrat na novo izumljenem, v čemer kajpak neizmerno uživam. Skozi kratko prozo največkrat poiščem osmislitev mojih iskanj še neodkritih jezikovnih možnosti in zmožnosti. Kajpak pa mi kratka proza ponudi odlično poligon za sproščanje domišljjskega hotenja. In v decembru smo življenje dali **HRUŠKI**. To je roman, dokaj življenjski, poln trpekega spoznanja,

da ima življenje smisel, tudi kadar bi kazalo, da ga nima več. Roman je posvečen mami in očetu, ki sta prisotna v romanu, in odslikuje čas v petdesetih letih prejšnjega stoletja na Trnovski planoti. Vso težavnost in trmo tistega časa in ljudi pobudi v surovi obliki brez olupšav in ideoloških prenapihljenosti. Trudil sem se ustvariti zgodbo, ki bo polna trpke sladkobe, tako kot hruške, še ne prav zrele nekdam na planoti. Nismo mirovali, o ne. Januarja 2009 sem izdal, kajpak še vedno pri založbi KATR, roman **ŠE ENE SANJE**, ki se ukvarja z nataliteto, z noro idejo, da bi bil v čedalje bolj opuščeni Baški grapi nek razplodni center, kjer bi se, po skrbnem genskem načrtu rojevala nova slovenska elita. Nekoliko nevrotičen povsem literarno skonstruiran profesor ima pač ideje, kako bi lahko ustanovili natalitenni center, kako bi kontrolirali genski material prebivalstva (slabe gene bi na prefinjen način uničevali) in v ta namen izumlja celo biokemično učinkovino, ki bi pripomogla, da bi moški imeli več zdravega semena. Poskušal sem pokazati tudi na zlobnost farmacevtske industrije – zanimivo, neke packarije, ki so se porodile v romanu, so kasneje prišle v javnost kot dejstva (raziskovalno novinarstvo ne spi!). In to ni prvič, da so se mi stvari zapisale, potem so se pa pojavile resničnosti, nekakšna predslutnja ali kaj podobnega ... Tik pred veliko nočjo sem izdal **ISKANJA**, pa ne namenoma ravno takrat. Zopet sem nabral sveženj preverjene kratke proze, tokrat še bolj skrbno odbrane in spravljen v en sam niz, ki pa ima svoj hoteni pripovedni lok, saj se začne s povsem socialno tematiko, v sredini so zgodbe, ki se ukvarjajo z metafizičnimi dilemami, zaključijo pa jih niz hrepenenj in strahu pred staranjem. In potem je prišel junij. Navrgel je roman **ZA OGRAJO**. Ta je moj najbolj oseben, avtobiografski. V njem ubesedim grenčico nekega otroštva v Zavodu za slepo in slabovidno mladino. Preprosto, bil je nuja! Hkrati je to dokument neke torture v tedanji inštituciji. In izdajateljski niz, ki bo, po nekaterih sodbah sodeč, svetovni rekord v izdanih naslovih pri eni založbi v natanko 12 mesecih, bomo zaključili z romanom **PISMA**. Ta pa je še najbolj podoben povprečnemu romanu, ki skuša biti všečen zaradi ljubezenskih zapletov, čeprav hoče prikazati tudi bolečino domotožja in preseljevanja. (Naveličanka si dopisuje s Slovencem v Avstraliji, ta ji nasede, pride jo iskat, a ona se mu skriva, pa najde drugo, tista ga prevzame in se vrne nazaj domov ...)

Morda bo zanimiv zaradi dejstva, da je to bil moj prvi daljši tekst, ki sem ga napisal, davnega leta 1988 – in izšel bo kot zadnji v tem nizu.

No, zdaj je za menoj pot, podobna tisti na visoke gore. Sestop bo tvegan, morda še bolj kot vzpon. Prinesel bo nove naloge, nove utrudljivosti in nove zapise, v to ne dvomim. Zgodile se mi je izjemna knjižna zgodba, ki jo v tem trenutku nisem še sposoben realno ovrednotiti, a dala mi je potrditev, da sem to, kar sem, izpovedovalec, iskatelj skritega jezika in zapisovalec nespo-vedanega ...

---

 primorje

likovno-literarni natečaj

»GORA JE ENA, NAM VSEM DODELJENA ...!«

Rajko Velikonja, predsednik Društva GORA

Društvo Gora ima v svojem temeljnem aktu, Statutu, med drugim zapisano tudi poslanstvo na področju raziskovanja in promoviranja naravnih lepot Gore ter njene kulturne, etnološke, sociološke in zgodovinske dediščine ter ljudskih običajev. Prav zaradi tega ima društvo od leta 2002 poseben status javnega društva, ki deluje na področju kulture. V zadnjih nekaj letih je društvo veliko energije, denarja in prostovoljnega dela posvetilo gradnji društvene infrastrukture v športnem parku Tiha dolina. Zavedali smo se, da je infrastruktura pogoj za izvajanje poslanstva društva, predvsem pa mesto za druženje in kulturne ter družabne dejavnosti. Veseli smo, da v športnem parku Tiha dolina vsak večer srečujemo veliko mladih, ki se tu družijo ob športnih in drugih aktivnostih.

V letošnjem planu dela smo si zadali, da uresničimo že dalj časa načrtovano knjižno polico vseh avtorjev z Gore, kasneje pa tudi drugih avtorjev, ki so o Gori pisali. Knjižno polico bomo slovesno predstavili 24. junija 2009, v sklopu tradicionalnega društvenega večera. Društveni večer je bil tradicionalno dan pred državnim praznikom »dnevom državnosti«, zato bomo letos večer obogatili in posvetili Gori in Domovini, kar je razbrati že iz naslova prireditve »ZAPOJMO GORI IN DOMOVINI«.

Veliko truda in energije člani društva vlagamo v pomladitev in še boljšo prepoznavnost društva. Postavitev knjižne police avtorjev iz Gore nas je napeljala na zamisel, da bi z javnim natečajem med mladimi z Gore spodbudili ustvarjalnost na literarnem in likovnem področju. Tako smo v zadnji številki časopisa Gora objavili javni likovno - literarni natečaj z vsebinskim naslovom »GORA JE ENA, NAM VSEM DODELJENA ...!«. Že kmalu po objavi javnega natečaja smo ugotovili, da je med mladimi veliko zanimanja za sodelovanje na natečaju. Posebej hvaležni smo vodstvom Osnovne šole Otlica, Osnovne šole Col in Podružnice Podkraj ter učiteljem - mentorjem, ki so s svojo predanostjo in strokovnostjo učence vodili in animirali, da nam je javni natečaj izredno uspel. Do objavljenega roka za oddajo prispevkov smo v društvu prejeli triinštirideset literarnih prispevkov in dvainsedemdeset likovnih del. Starostna struktura avtorjev je od pet do šestnajst let. Tega smo izredno veseli, saj smo že v javnem natečaju navedli ciljne skupine avtorjev in sicer osnovnošolce od prvega do petega razreda, osnovnošolce od šestega do devetega razreda in srednješolce, ki živijo na Gori. Seveda javni natečaj ni izključeval morebitne avtorje od drugod. Posebni komisiji sta ocenili literarne in likovne prispevke. Razglasitev treh najboljših literarnih in likovnih prispevkov bo v sklopu prireditve 24. junija 2009, ob otvoritvi knjižne police v prostorih Društva Gora v Tihi dolini. Na razglasitev rezultatov javnega natečaja so povabljeni vsi avtorji prispevkov, ki bodo prejeli skromno spominsko - praktično darilo. Najboljši avtorji bodo posebej nagrajeni z izletom, ki naj bo presenečenje.

Ocenjujemo, da je razglasitev rezultatov likovnega in literarnega natečaja, druženje mladih avtorjev in otvoritev knjižne police z udeležbo že »izpiljenih« pisateljev svojevrstna simbolika, izkušnja in morebiti motiv mladim, da nekoč na knjižni polici avtorjev z Gore najdemo tudi njihovo knjigo. Hkrati pa moramo dati priznanje vsem mladim avtorjem, ki so s svojim trudom in talentom prispevali vrhunske izdelke, ki bogatijo kulturno življenje in dediščino na Gori. Društvo se obvezuje, da bodo vsi izdelki v prihodnosti ustrezno obravnavani in predstavljeni javnosti, najboljši izdelki pa bodo objavljeni v prihodnjih številkah časopisa Gora.

Še enkrat hvala mladim avtorjem, posebej pa njihovim učiteljem in mentorjem, ki ste nam pomagali, da je naš prvi javni natečaj odlično uspel in presegel naša pričakovanja. Veselimo se sodelovanja na drugem javnem natečaju v letu 2010.

narava

KUKAVICE

Elvica Velikonja

To pomlad sem, če gledam botanično, posvetila kukavicam. Že dobra ura ali dve, ki sem si ju lahko vzela samo zase, sta bili dovolj, in že sem bila na travnikih nad Slokarji, na Podognci, na Stogovcih, na Platnah in na tistih na vzhodnem vznožju Čavna, na katerih sem bila sploh prvič in jim niti imena ne vem. In ko sem na travniku dobila vsaj eno kukavico, se je splačalo iskati naprej. In priti spet. Zmeraj sem našla na istem travniku kar nekaj različnih vrst in moja računalniška mapa fotografij z naslovom Orhideje se je prav hitro polnila.

Socvetja škrlatnordeče kukavice so zelo bogata
Foto: Elvica Velikonja

Sem se pa kukavic do letos kar malo izogibala. Saj ne da se nisem pri njih ustavljala, jih občudovala, fotografirala in se z njimi kaj pomenila. Da pa bi jih poznala po imenih, jih znala uvrstiti v rod, družino. Ne – to je bilo, po moje, delo za botanike. One pa, kot da so me čakale. Druga za drugo so se mi predstavljale in kar nekaj jih znam zdaj vsaj po imenu poklicati.

Kukavičevke (*Orchidaceae*), ta velika družina cvetnic (kar okrog dvajset tisoč vrst šteje), rastejo po vsem svetu. Prijazna so jim vsa okolja in le v tistih najskrajnejših, kot so najbolj suhe puščave, na vrhovih najbolj hladnih gora ali v morjih jih ne najdemo. Tropske vrste so si prostor poiskale na vejah in deblih dreves in jim za življenje zadostuje že vlaga v zraku. V Avstraliji menda rastejo celo take, ki cel življenjski krog prebijejo pod zemljo. Vse vrste in podvrste naših, slovenskih kukavic (preko sedemdeset jih je), pa rastejo v tleh. Takim rečemo terestične. V zemlji imajo koreninski gomolj ali koreniko.

Odlika kukavičevk pa so prelepi cvetovi. Zelo so cenjene v cvetličarstvu. Na trg prihajajo dnevno novi in novi križanci in najbrž vas ni prav veliko, ki doma ne bi imeli vsaj ene orhideje. Da bi bile še kako drugače uporabne, ni znano, le da iz ene vrste pridobivajo nam vsem znano vaniljo, iz gomoljev nekaterih vrst pa neko pijačo.

Poglejmo še v mojo že omenjeno mapo. Kar lepo število različnih vrst se je nabralo v njej. Vzemimo nekatere ven, da jih bolje spoznamo. Najprej veliko, škrlatnordečo kukavico (*Orchis*

Muholiko mačje uho – kot bi na cvetu sedela žuželka in srkala medicino

Foto: Elvica Velikonja

purpurea). Višina preko pol metra je pri njej nekaj običajnega, zraste pa lahko še višje, celo do osemdeset centimetrov. Našla sem jo v redkih gabrovih gozdovih na vzhodnem vznožju Čavna in ob cesti, ki pelje k Stomažem. Prav izzivala je s svojo lepoto tam na brežini in bila, kot sem ugotovila kasneje, le predhodnica številnih žlahtnic, ki so cvetele v gozdičku tam preko.

Trizobo kukavico so kot ceptec poznali že v Valvasorjevih časih

Foto: Elvica Velikonja

Cvetovi teh kukavic so združeni v bogata socvetja. Najlepša je, ko se iz cvetnih popkov pokažejo njene medene ustne. Te so različnih škrlatnordečih barvnih odtenkov in različno okrašene. Nekatere so temno obrobljene in po sredini drobno popikane. Pri drugih je obarvan rob komaj viden ali ga sploh ni, pikice pa tako drobcene, kot bi jo s finim prahom posuli. Spet druge so porisane z različno velikimi lisicami. Vse pa so zelo lepe.

Istega dne sem se na travniku malo nižje seznanila s trizobo kukavico (*Orchis tridentata*). Odtlej sem jo prepoznavala na vseh v uvodu že omenjenih travnikih. To kukavico je že leta 1722 v Kranjski flori opisal J. A. Scopoli in tako so se »griči okrog Idrije« zapisali v zgodovino kot njeno klasično nahajališče. Da pa so jo pod imenom ceptec poznali že v Valvasorjevih časih (menda vsaj nekatere »deklina«), priča zapis v Slavi vojvodine Kranjske. Tako beremo: »...Kranjci mu

pravijo ceptèc. K temu korenu se zatekajo deklina, pri katerih je bolj ukoreninjena hotljivost kakor sramežljivost in čistost. Uporabljajo ga, da bi fantje za njimi tekali in jim pogasili nečisti plamen ...«

Se pravi, da so jo pred tristo in več leti uporabljali tudi v drugačne namene.

Med vsemi kukavicami, ki sem jih našla, pa sem bila najbolj vesela muholikega mačjega ušesa (*Ophrys insectifera*). Malo zato, ker je bilo to sploh prvo mačje uho, ki mi ga ni pokazal kdo drugi, najbolj pa zato, ker ga ne dobiš prav na vsakem koraku. Da raste na tisti lepi ravnici tam v zavetju Čavna pa tudi nisem vedela.

Rod mačjih ušes je najbolj zanimiv zaradi načina opráševanja. Ko gledaš njihove cvetove se ti zdi, kot bi na cvetu sedela žuželka in srkala medicino. Žuželka je v resnici del cveta ali botanično - medena ustna. Ta je pri muholikem mačjem ušesu podobna samici muhe, ima celo navidezna očesca in tipalke.

Samčke privabi videz njihove samičke in če to ni dovolj, je tu še vonj izločkov posebnih žlez. Ne boste verjeli, dišijo po spolno godnih samičkah. Prevara deluje. Samčki priletijo in misleč, da skrbijo za svoje potomstvo, poskrbijo za potomstvo mačjih ušes. Kako zvito!

Moj dolg kukavicam, ki jim v vseh teh letih pisanja za naš časopis nisem posvetila niti enega članka, je zdaj vsaj malo poplačan. Za jesensko številko pa sem prihranila še eno. Na Idrijskem sem obiskala lepi čevalje in prav z njim je bilo okronano moje letošnje prijateljstvo s temi rožami.

---

spomini

NA GORI JE PESEM DOMA

Bruno Polanc

Od leta 1945, ko se je začel obnavljati porušena in požgana Predmeja, so se na Predmeji začele tudi druge dejavnosti. V ospredju je bilo seveda udarniško delo v vasi in zunaj nje, razcvetela pa se je tudi kultura. Krajani, ki so se vrnil iz različnih vojska, so vestno poprijeli za vsa dela, ki jih je bilo treba postoriti pri obnovi vasi. Posebno pa pri gradnji Zadrúžnega doma na Predmeji. Tudi Otličani niso veliko zaostajali za Predmejo. Zadrúžni dom na Predmeji je bil zgrajen aprila 1948, na Otlici pa leto kasneje. Tu sta se pokazala enotnost in bratstvo, saj so Predmejčani priskočili na pomoč Otličanom in jim z delom pomagali zgraditi njihov nov zadrúžni dom. Tudi kultura je rasla. Mladina s Predmeje se je vključevala v različne dejavnosti, ki so krepile moralno Gorjank in Gorjanov, saj grozot vojne ni bilo lahko pozabiti. Verjetno bodo v naših srcih ostale do konca našega življenja. So zgodbe, ki jih ni mogoče pozabiti, posebno če so kogarkoli prizadele z izgubo najdražjih, ki se niso vrnil domov.

V tem prispevku bi se rad spomnil številnih pevcev in pevk z Gore, posebej pa našega takratnega dirigenta in vodja Janka Vidica, Vidicovega. Janko Vidic, rojen na Predmeji, leta 1911, se ni razlikoval od sovrstnikov. Bil je preprost, pošten in delaven. Kot vsi ostali fantje je moral tudi on v okupacijsko italijansko vojsko, mnogo let je bil ločen od svojih domačih, mnogo let so ga žulili italijanski čevlji, najtežje pa je prenašal italijanski jezik.

Janko je rad pel. Pod fašistično Italijo pa mu je bilo to onemogočeno. Zato se mu je srce zaustavljalo, dih pa mu je zastajal. Ko se je po vojni vrnil v rojstni kraj, čeprav je bil ta do kraja uničen in požgan, je Janko zadihal s polnimi pljuči in si zapel Na Gori je moj dom. Janko je takoj začel sodelovati z mladimi dekletimi in fanti in vsemi Predmejčani in Predmejčankami, ki sta jim slovenska pesem in lepo petje kaj pomenila. Tako je Janko že kmalu po končani vojni na Predmeji predstavil moški pevski zbor, na katerega je bil zelo ponosen. Ponosni pa smo bili mi vsi, saj smo odprtih ust poslušali njihovo petje. Takoj ko je Janko videl, da lahko naredi še nekaj več, je ustanovil mešani pevski zbor, v katerem so nastopile pevke in pevci s Predmeje, v njem pa se je znašel tudi kak pevec z Otlice (moja malenkost). Janko je bil rojen zborovodja. Natančen posluš, obvladovanje not, natančnost, izpiljenost do podrobnosti so bile njegove kvalitete. Od pevcev je zahteval, da se odlično naučijo tekstov pesmi, da dobro izražajo besedila, imel je tudi druge vrline dobrega zborovodje. Tudi sam je bil pevec, saj je pel v cerkvenem zboru na Otlici. Cerkvni mešani pevski zbor je tedaj vodil organist in zborovodja Albert Polanc, Flegarski. Tudi omenjeni zbor je imel mnogo talentiranih pevk in pevcev. Janko je igral tudi dva inštrumenta. Kitara mu je bila stalna spremljevalka. Ob različnih priložnostih, ko ni bilo vseh članov v zboru, je zbor spremljal s kitaro. Njegov najljubši inštrument pa je bila violina, ki je morala biti vedno zraven, zaradi intonacije pred nastopi, nepogrešljiva je bila pri vajah različnih pesmi. Janko je bil kljub svoji resni drži tudi zelo zabaven in družaben. Rad je pravil vice, njegova odlika pa je bila, da se ni znal nikoli razjeziti.

Kot številni Gorjani se je v začetku petdesetih let tudi Janko zaposlil v okolici Bleda na Gorenjskem. Če me spomin ne vara, je v tistem času na Bledu delalo približno 20 delavcev z Otlice, pri podjetju Lip Bled. Žal moram po fotografijah ugotoviti, da ni niti enega več med živimi, razen mene.

Tudi sam sem delal z Jankom in bil sem prav njegov malavar. Janko je bil neizprosno natančen zidar, njemu ni bilo lahko napraviti malte. Spominjam se, da sem mu nekega dne delal malto, seveda bil sem malo zaspan in utrujen od prejšnjega večera, zato mi ni uspela po njegovi volji. Ko je takoj ugotovil, da ni dobra, me je ostro pogledal in, čeprav ni nikoli preklinjal, rekel: »Orko di bako!« To je pomenilo, da z mojim delom ni bil zadovoljen. Takoj sem se znašel, malto sem malo zabelil in vse je bilo v redu. Na Bledu sem imel s seboj klavirsko harmoniko, Janko violino, moj prijatelj Janez, poštar z Bleda, pa je bil zelo dober citrar. Otliški možje in fantje pa so bili odlični pevci. Tako je Janko na Bledu leta 1951 ustanovil moški pevski zbor z Otlice. Neštetokrat smo igrali na inštrumente, peli in plesali do zgodnjih jutranjih ur. To se je dogajalo v hotelu Triglav, pri železniški postaji na Bledu.

Na Otlici smo se leta 1951 razveselili nove pridobitve, težko pričakovanega električnega omrežja. Gorjanke in Gorjani so v to pridobitev vložili mnogo ur prostovoljnega udarniškega dela. V Zadružnem domu so ob tem dogodku pripravili veliko veselico za celo Goro. Nastopile so različ-

ne skupine, pionirke in pionirji, mladina, igralska skupina z Otlice, predstavil pa se je tudi moški pevski zbor z Otlice, ki smo ga ustanovili na Bledu, z dirigentom Jankom Vidicem s Predmeje. Zbor je imel pripravljenih kar nekaj pesmi, spomnim se pesmi Oj, Triglav, moj dom, V večerni uri stal sem poleg Save, Bolen mi leži, obvezna je bila Na Gori je moj dom, pa Zdravljica, Vsi so prihajali, Oj, dečva, ne vdaj se na pavre, Komandant Stane, Svobodna Slovenija, Žabe, V dolini tihi ... Na koncu proslave je Janko združil oba moška zbora, z Otlice in s Predmeje, skupaj smo zapeli nekaj partizanskih in nekaj domačih pesmi. Vzdušja se ne da opisati. Vse je uspelo nad pričakovanji.

V začetku leta 1952 pa smo Gorjani dobili še eno veliko pridobitev. Avtopromet Gorica je odprl javno registrirano avtobusno progo (linijo) Ajdovščina - Col - Predmeja. Proga je obratovala po točnem registriranem voznem redu. Odhod s Predmeje je bil zjutraj in popoldan. Gorjani so dobili javno povezavo s svetom. Bilo je nepopisno veselje vseh živečih na Gori in vseh živečih Gorjanov, ki so živeli drugje. Kajti od takrat dalje so lahko prihajali domov z javnim avtobusnim prevozom.

Julija 1952 je mešani pevski zbor s Predmeje, pod vodstvom Janka Vidica, od cerkvenega mešanega pevskega zbora iz Črnega Vrha prejel povabilo za gostovanje v Črnem Vrhu, ob marjetni ali semanji nedelji, šagri, drugo nedeljo v juliju. Osebno sem se šel v Črni Vrh pogovarjat o našem obisku in nastopu zbora s Predmeje. Ob šagri so krajani Črnega Vrha proslavljali tudi dokončanje kinodvorane v tamkajšnjem združnem domu, ki so ga sicer zgradili že leta 1949, a je ostal nedokončan. Mešani pevski zbor s Predmeje je za nastop najel avtobus, ki je ob nedeljah stal na Predmeji. Prvi šofer, ki je vozil na Predmejo, je bil Anton Luin. Avtobus je bil Fiat, s 26 sedeži. Ko se je omenjenega dne približevala 13. ura, se nas je pri združnem domu na Predmeji zbralo približno 55 pevk in pevcev, bilo pa je tudi nekaj prijateljev petja, ki so šli z nami. Po vstopu v avtobus smo se počutili, kot bi bili v škatlici izolskega Delamarisa. Šofer je odpeljal točno ob določeni uri. Vse je bilo v redu. Vzdušje je bilo nepopisno, vročina pa tudi. Tako smo se odločili, da se peljemo v Črni Vrh prek Preske, kjer smo se ustavili zaradi krajšega počitka. Ob tej priložnosti je tudi nastala priložena fotografija. Priznati moram, da je za to fotografijo vedel le malokdo, najverjetneje samo njen lastnik, to je Cvetko Blaško, Firarjev. Harmonika, ki jo drži Cvetko v naročju, je bila moja, saj sem v zboru skrbel tudi za intonacijo. Ko smo se malo ohladili, smo pot nadaljevali čez Malo Goro proti Zadlogu in Črnemu Vrhu. Med vožnjo od Male Gore do Zadloga, po serpentinah navzdol, smo prišli do levega ostrega ovinka nad domačijo Pri Zajcu. Šofer ni zmogel ovinka, ki je še danes ozek in oster, avtobus pa je imel zelo malo »šterca«. Skratka, radij je bil za izpeljavo preveč zaprt. Nekaj časa smo ugibali, kaj naj. Kot nalašč je bila tam zložena skladovnica metrskih drvi, tako da smo z njimi podložili prednji del avtobusa in vse se je dobro končalo. Ob prihodu v Črni Vrh, z nekaj zamude, nas je pričakala velika množica ljudi in nam zaželela dobrodošlico. Pijače in jedače ni manjkalo. Slovesnost je začel cerkveni mešani pevski zbor iz Črnega Vrha, imena zborovodje se ne spominjam. Nato smo nastopili mi, pod vodstvom našega nepozabnega zborovodje Janka Vidica. Po končanem uradnem programu je sledila zabava s plesom. Živo se spominjam, da so za ples igrali na diatonični harmoniki Rovtar (imena se ne spomnim) iz Zadloga in trije fantje z Bukovške ravni, po domače iz Kota. Našega obiska so se še posebej razveselili domačini iz Zadloga, pa tudi iz Črnega Vrha. Za dobrodošlico so nam prinesli polne jerbare dobrot in tudi steklenice niso bile prazne. Ko smo skoraj obnemogli, smo

se čez Col vračali na Predmejo. Za uro je vedel malokdo, ker se ponoči urni kazalci niso videli. Veseli, zadovoljni in zdravi smo se pozno v noč vrnili na Predmejo.

Udeleženci gostovanja v Črnem Vrhu
Foto: Arhiv Cvetka Blaška

Na gostovanju v Črnem Vrhu smo bili:

Cvetko Brus – Brusov, Franc Brus – Brusov, Drec Brus – Brusov, Alfonz Černigoj – Bajtarski, Julij Vidmar – Blaškov, Lucija Blaško – Slejkova, Albina Blaško – Blaškova, Lidija Bizjak – Štemčeva, Bruno Polanc – Podcerkovški z Otlice, Idka Bizjak – Polancova, Dragica Likar – Dolinarska, Iva Čibej – Sedejeva, Ida Bizjak – Cuntovska, Marica Černigoj – Bajtarska, Janko Vidic – Vidicev, Ivan Lohajnar – Podkaplški, Iva Čibej – Obrezenška, Iva Brus – Brusova, Alojzija Krapež – Mandrška, Lipka Bizjak – Polancova, Vanda Čibej – Koreninska, Tončko Bizjak – Štemču, Marjan Polanc – Štefanov, Jožko Černigoj – Bajtarski, Anka Žonta – Z Grape, Srečko Velikonja – Luknški, Bruno Bizjak – Štemču, Anton Luin – šofer, Justa Luin – šoferjeva soproga, Breda Luin – šoferjeva hčerka, Milko Bizjak – Brigiten, Albina Bratina – Podgrivska, Lerka Bratina – Z Vrha, Fani Lohajnar – Podkaplška, Marjan Blaško – Blaškov, Franc Bratina – Z Vrha, Ivanka Polanc – Brvinčevska, Lojzka Brus – Brusova, Angel Čibej – Pilčkov, Lučka Vidic – Zaklančerska, Dora Žonta – Koreninska, Romana Bizjak – Bitiška, Marija Pergar – Z Vrha, Cvetka Krapež – Mandrška, Vinko Likar – Podlazarski, Cvetko Blaško – Firarjev, in inženir gozdarstva z GG Predmeja z ženo, njihovih imen se ne spomnim več. Veliko od naštetih udeležencev je že pokojnih.

Pri pripravi tega prispevka so mi prijazno pomagali Cvetko Blaško, ki hrani pričujočo fotografijo, za pomoč pri zbiranju podatkov in prepoznavi udeležencev izleta na sliki pa se zahvaljujem tudi Ivanu Pergarju – S Hriba, in Aldi Polanc – Polancovi. Dogodka se spominja tudi Tončko Bizjak.

Če je morebiti kateri podatek netočen, se iskreno opravičujem, saj je od tedaj minilo že dolgih 57 let.

gradnja v polnem zamahu

GRADNJA V POLNEM ZAMAHU

Roman Bratina

V decembrski številki je bil objavljen članek o gradnji prizidka in energetske sanaciji obstoječe stavbe OŠ Otlica. Predstavljen je bil obseg in vrednost investicije. Tokrat pa bo predstavljen dosednji potek del.

Dela sredi maja
Foto: Alenka Tratnik

Takoj po podpisu pogodbe med investitorjem, Občino Ajdovščina, in izbranim izvajalcem, Gradbenim podjetjem Primorje d.d. iz Ajdovščine, se je pričelo z izdelavo projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Gradbeno dovoljenje je bilo izdano konec marca, s tem so bili dani pogoji za začetek del. Najprej je bila izvedena

prestavitve glavnega vodovoda, sledila je prestavitve telekomunikacijskega kabla ter začasna prestavitve elektro priključka za osnovno šolo in lovski dom. Sledil je široki izklop in priprava platoja za vrtnje pilotov. Da bodo pri temeljenju potrebni piloti¹, so pokazale raziskave terena, ki so bile izvedene pred začetkom projektiranja. Raziskovalne vrtnje so namreč pokazale, da je na območju predvidenega objekta vrtača, napolnjena z zemljo. Globina vrtače sega vse do 32 metrov globine.

Da je kraški svet nepredvidljiv in poln presenečenj, se je pokazalo tudi med vrtnjem pilotov, premera 30 centimetrov. Med vrtnjem se je v globini med 16 in 22 metri pojavil prazen prostor, kar je nakazovalo na podzemno kraško jamo.

Potrebno je bilo izvesti dodatne ukrepe, to je dodatne pilote, premera 15 centimetrov. Za zagotovitev potrebne nosilnosti je bilo izvedenih 24 pilotov, premera 30 centimetrov, v skupni dolžini 259 metrov, in 30 pilotov, premera 15 centimetrov, v skupni dolžini 473 metrov. Poleg vrtnj za pilote je bilo izvedeno še 254 metrov tako imenovanega „slepega“ vrtnja, saj vrtnja, ki je prišla v prazen prostor, ni bila uporabna. Po zaključku pilotiranja so se izvedli armiranobetonski pasovni temelji ter armiranobetonske in zidane stene pritličja. Na delu objekta, kjer bodo učilnice, so montirane prednapete montažne votle plošče. Trenutno so v delu stene v nadstropju, potekajo pa tudi usklajevanja in priprave za izvedbo energetske sanacije obstoječega objekta. Energetska sanacija, ki zajema zamenjavo kritine, izvedbo nove fasade, zamenjavo vseh oken in zunanjih vrat ter predelavo kurilnice, bo potekala v času poletnih počitnic.

O dokončanju objekta vas bomo seznanili v naslednji številki časopisa.

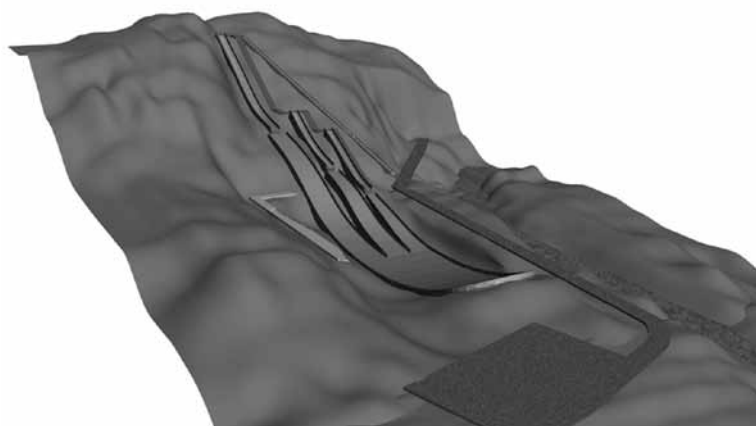
---

1 pilot – steber iz armiranega betona, ki prenaša obtežbo objekta na temeljna tla v večji globini

predstavitev skakalnega centra

S PREDSTAVITVE LETNEGA SKAKALNEGA CENTRA STANKA VELIKONJE

Mitja Velikonja

Idejna zasnova skakalnega centra

Vir: Idejna zasnova, arhitekt Andrej Čopič

22. maja je bila v Ajdovščini javna tribuna o novem športnem projektu, Letnem skakalnem centru Stanka Velikonje. S številnim obiskom entuzijastov smučarskih skokov, predstavnikov Občine Ajdovščina in tudi pomembnih mož Smučarske zveze Slovenije lahko ocenim, da je projekt že dobil veliko podpore, hkrati pa je nam kot pobudnikom dana dodatna motivacija za uresničitev zastavljenih ciljev.

Prizadevamo si, da bi na osrednji Primorski spet zaživel smučarski skoki, tako kot včasih na Predmeji.

Zato smo že 10 dni pred javno tri-

buno s Smučarskim društvom Ajdovščina popeljali predstavnike občine in ostale, ki nas pri tem projektu podpirajo že od samega začetka, v smučarsko skakalni center Sebenje pri Trziču in v Kranj, da jim pokažemo, kaj bomo delali in kako bomo delali.

V Sebenjah so nam člani tamkajšnjega kluba ter njihovi prijatelji razkazali njihov skakalni center in nam podali veliko pomembnih informacij, kako tak projekt izpeljati od začetka do konca. Predvsem g. Jelko Gros ter g. Ivo Zupan sta nam razkrila najpomembnejše podatke, na kaj moramo biti pozorni, kako začeti, kako pravilno izpeljati tak projekt in, predvsem, kako priti do denarja na različnih naslovih. Mladi skakalni upi Sebenjskega skakalnega kluba pa so nam pod budnim očesom svojega trenerja pokazali svoje mojstrovine na skakalnici.

V Kranju smo si najprej ogledali manjše skakalnice, kasneje pa še našo največjo s plastiko prekrito skakalnico v OMW Centru Kranj. Tam se nam je ponudila tudi priložnost, da se popeljemo na sam vrh skakalnice. Nato pa smo se spustili peš prek zaletišča in hrbitišča do izteka, kjer smo si ogledali še strojnico. Ta je seveda pri tako velikem objektu nujna za samo delovanje oz. izpeljavo raznih tekmovanj na najvišjem nivoju.

Na majski javni tribuni pa smo konkretnije predstavili naš projekt. Pozdravni govor je imel g. Ivan Gruden, predsednik Smučarskega društva Ajdovščina. Z nagovorom sta nekaj besed

Na javni tribuni
Foto: Alenka Tratnik

o skokih ter našem projektu dodala g. Jelko Gros ter g. Jožef Ograjenšek iz Smučarske zveze Slovenije.

Z Aljažem sva predstavila filmček o zgodovini smučarskih skokov na Predmeji, Danilo Pudgar pa ga je pokomentiral in povedal nekaj o delovanju takratnega kluba, načinu treninga ter rezultatih. G. Aleš Guček je s slikovnim gradivom prikazal razvoj smučanja in skokov v svetu, izbrani načrtovalec idejne zasnove, arhitekt g. Andrej Čopič, pa je v 3D projekciji prikazal, kako naj bi naš skakalni center izgledal v naravi.

Ob spodbudnih besedah župana, g. Marjana Poljšaka, in tajnika občine, g. Vilija Durnika, smo optimistični, ter stremimo h kakovostni izvedbi in uresničitvi našega cilja.

Pa še nekaj besed o samem projektu. Ta predvideva gradnjo skakalnega centra s tremi plastičnimi skakalnicami, pri 15K, 25K in 35K. Center bi bil umeščen pod Školom, nad obstoječo sprehajalno potjo, malo naprej od kolesarskega poligona. Po idejni zasnovi, ki jo je izdelal g. Andrej Čopič, bi center vključeval še večnamenski objekt, tribune in vlečnico oziroma tekoči trak za lažji vzpon skakalcev pa tudi drugih uporabnikov tukajšnjih športnih površin. Urediti bi bilo treba tudi dostopno pot in parkirišča. Po besedah načrtovalca bi lahko skakalnice zaradi primerne terena v prostor umestili že z manjšimi gradbenimi deli, celoten projekt pa je mogoče izpeljati v več fazah. Kot smo lahko slišali, bi lahko projekt ob občinski podpori izpeljali v dveh letih.

TRGOVINA Z DARILI

BETI HLADNIK s.p.

Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina

**MARKET
PODVELB**

blagoslov prenovljene kapelice ob ressljevi cesti

KAPELICA SV. KRIŠTOFA

DAJE POPOTNIKOM ZAVETJE

Boris Blažko, Alenka Furlan

Društvo za oživljanje lokavškega izročila Doli in člani študijskega krožka Obudimo življenje na vasi so maja pripravili slovesnost ob blagoslovu prenovljene kapelice sv. Krištofa ob Resslerjevi cesti nad Lokavcem, ki je nekdanj povezovala Lokavec in Dol, sedanjo Predmejo.

V Društvu za oživljanje lokavškega izročila smo imeli že v začetku 90-tih let prejšnjega stoletja v svojem programu tudi očiščenje stare ceste, ki je povezovala Lokavec in Dol- Otlica, kasneje Predmejo. Ob pripravah smo v društvu tudi ugotovili, da je to starejšo cesto projektiral vice gozdarski mojster Jožef Ressel (Josef Ressel, spominsko obeležje na Predmeji). Mnogo ljudi je mislilo, da je njegova cesta tista skozi predore. Ressel je to - starejšo cestno napravo, kot jo poimenuje Edmund Čibej v svojih spisih, projektiral že leta

Kapelica nudi popotniku zatočišče

Foto: Arhiv Alenke Furlan

1822, vendar se takratni AO gozdni erar (Avstroogrška uprava Trnovskega gozda) ni odločila za izgradnjo. Kasneje so dolinske občine (Ajdoščina, Kamnje, Lokavec (tudi Dol-Otlica, ker so spadale v skupno občino Lokavec-Dol-Otlica) in pa gosposka iz Sv. Križa pričele z izgradnjo, ki se je dokončala leta 1837, 1838 pa je bila cesta izročena prometu. S to cesto je bil za gozdarsko izkoriščanje odprt še zadnji del Trnovskega gozda.

Leta 1890 pa je prišel v veljavo nov cestni zakon, ki je predpisal točne izmere pri izgradnji cest, naklone cestišč in pa tudi razrede oziroma rede cest. Moralo se je traso izmeriti, pripraviti načrte izgradnje tako cestišč kot tudi objektov na cesti (mostov, prepustov, predorov ...). Stara cesta je tako postala neuporabna in ni ustrezala novim normativom. Z izgradnjo nove ceste skozi predore se je pričelo leta 1892 in se je dokončalo 1897. Čibej v svoji kroniki piše, da so furmani v letu 1896, se pravi leto pred odprtjem nove ceste iz Trnovskega gozda po stari – Resslerjevi cesti izpekljali 8000 kubičnih metrov lesa. Po tem letu pa so furmani na tej cesti obmolknili. Nova cesta, divje romantična, pravi Čibej je bila oblegana od vsakovrstnega prometa, dnevno je po njej šlo tudi 50 in več vozov.

Društvo za oživljanje lokavškega izročila DOLI je tako ob čiščenju ceste leta 1996 odkrilo ob cesti votlino, ki je verjetno v preteklosti služila za zavetje mogoče furmanom, ljudem, ki so bili po opravkih v Ajdovščini ali na Gori, in kmetom, ki so v okolici kosili ali spravljali drva. tako smo se odločili, da bi v tej votlini postavili neko znamenje, ki bi vsem tem ljudem in sami cesti bilo v spomin, in tako bi tudi cesta – tehnični spomenik postala uporabna tudi za pohodnike, sprehajalce in planince. Ob izbiranju patrona, ki bi najbolj sodil v votlino – kapelico, je izstopal prav Sv. Krištof, zavetnik furmanov, popotnikov, danes šoferjev, pilotov itd.

Lokavške žene v lokavških nošah

Foto: Arhiv Alenke Furlan

Kapelico je društvo postavilo s pomočjo obrtnika Zdenka Štruklja in njegovih delavcev. Kip Sv. Krištofa je izdelal Oton Naglost iz Vipave, kovača vrata kapelice pa sta izdelala brata Stanislav in Janez Černigoj iz Lokavca. Kapelico – votlino je leta 1997 blagoslovil pokojni gospod monsignor Janez Filipič, župnik v Lokavcu. Kapelica je bila postavljena ob 160-letnici izgradnje stare – Resslerjeve ceste, 100-letnici izgradnje nove ceste skozi predore in 100-letnici opustitve stare ceste za promet. Poleg tega pa je kapelica tudi obeležila pričetek uporabe stare ceste kot turističnega objekta za pohodnike in jezdece na konjih. Društvo je ob tej priložnosti na začetku ceste v Lokavcu in na koncu, na Predmeji, postavilo tudi dve tabli, na katerih piše o zgodovini ceste in njen namenu. Poleg tega je na tablah še natiskan vojaški AO zemljevid iz leta 1882, na katerem je cesta označena.

Pomemben podatek je tudi, da je društvo kapelico

postavilo tudi ob 10. obletnici, ko se je pod vodstvom gospoda monsignorja Janeza Filipiča dokončala obnova vseh sakralnih objektov v Lokavcu.

Ob dvajseti obletnici obnovitvenih del sakralnih objektov v Lokavcu, leta 2007, pa je družina Kovač iz Lokavca (po domače Malnarčni) darovala zvon za to kapelico. Takrat je zvon blagoslovil gospod Jože Ličen novi lokavški župnik. Društvo se je takrat zaobljubilo, da bo pri kapelici postavilo tudi zvončnico za ta zvon. Kasneje smo pričeli razmišljati tudi o manjši lopi za zavetje planincev in pohodnikov.

V začetku leta 2008 smo tako pričeli z intenzivnim načrtovanjem in 10. maja 2008 smo dokončali temelje.

S tem projektom društvo hoče v Lokavcu obeležiti tudi pomembne obletnice, ki so v letošnjem letu. Tako kapelico posvečamo 150-letnici šolstva v Lokavcu, ko je leta 1859 takratni lokavški vikar Fidel Okorn (umrl in pokopan v Lokavcu) pričel učiti mlade lokavške glave pisanja in računanja (prej so morali otroci v šolo v Križ). V letošnjem letu praznujemo tudi 100-letnico izgradnje šolske stavbe. Leta 1909 je sprejela prve učence. Prav tako praznujemo tudi 10. obletnico obnove te šole.

Prenovljeno kapelico je blagoslovil lokavški župnik Jože Ličen, Lokavčanke so poskrbele za dobrote iz stare lokavške kuhinje ter predstavile nove narodne noše, ki so jih sešile po krojih iz knjige Marije Makarovič Oblačilna kultura kmečkega prebivalstva v Zgornji Vipavski dolini in na Gori. Akcijo v okviru študijskega krožka je vodila Andrejka Blažko.

planinsko društvo križna gora

PLANINSKO DRUŠTVO KRIŽNA GORA SE PREDSTAVI...

Dušan Plesničar, predsednik PD Križna gora

Morda niste vedeli, da Planinsko društvo Ajdovščina ni edino tovrstno društvo v naši občini? Čeprav smo zelo mladi, po stažu namreč, saj štejemo šele trinajst pomladi, smo mladi tudi po srcu in smo zbrani v Planinsko društvo Križna gora, svoj sedež pa imamo v Podkrajju. To pa ne pomeni, da smo v društvu le Podkrajci, saj so naši člani tudi planinci iz okoliških krajev, tudi nekaj Gorjanov je med nami. Zato sem bil kot predsednik zelo vesel povabila, da se predstavimo v vašem cenjenem časopisu Gora. Tudi sam ga vsakokrat z veseljem prelistam in preberem.

Kot že rečeno, je bilo društvo na pobudo nekaterih planincev, ki smo bili razkropljeni po okoliških društvih, ustanovljeno v decembru 1996. Žal so nam prav gore že v prvem letu delovanja vzele glavnega pobudnika ustanovitve društva in velikega ljubitelja gorskega sveta, Matjaža Kovšca. A naše delo ni zastalo in z še večjo vnemo smo se lotili svojega poslanstva. Že takoj po ustanovitvi smo hitro postali člani naše krovne

Skupinska pred kočo Marinelli v Karnijskih Alpah

Foto: Arhiv Dušana Plesničarja

organizacije, Planinske zveze Slovenije, kjer delujemo v okviru meddruštvenega odbora Posočje. Počasi, a vztrajno, smo začeli z raznimi aktivnostmi in danes društvo šteje okoli 150 članov. Že kmalu smo ugotovili, da brez strokovnega kadra društveno delo ne more teči tako, kot je treba, tako da imamo danes štiri vodnike, dve mentorici planinske skupine na OŠ in dva markacista. Prav planinskemu krožku na OŠ Col posvečamo veliko pozornost. Poleg tega da naše planince

Bogdan Ambrožič z društveno zastavico na vrhu Iceland Peak-a
Foto: Arhiv Dušana Plesničarja

vsako leto peljemo na nekaj zanimivih izletov, se redno udeležujemo tudi tekmovanja Mladina in gore, kjer vsakič dosežemo zelo lepe rezultate.

Tudi odrasli imamo vsak mesec v programu izlet, na katerih nas varno vodita predvsem naša dva izkušena vodnika Hermina in Jurij Čuk. Včasih imamo sicer smolo z vremenom, a na koncu vsako leto sproti ugotovimo, da smo se na naših izletih imeli lepo. Posebno poglavje je vsakoletni pohod v neznano, ki je vedno odlično obiskan in je nekakšna pika na i celoletnega dela.

Za poti, ki so v naši oskrbi, zelo dobro skrbita naša dva markacista Martin Česnik in Stojan Plesničar. Veliko prostovoljnih ur je porabljenih za vzdrževanje planinskih poti, a na koncu je vse poplačano s pohvalami planincev za dobro markirane poti.

Pa še nekaj o delu v letošnjem letu.

Kljub temu, da nam vreme spet malo nagaja, smo do sedaj izvedli vse načrtovane izlete. Naš prvi pohod je vsakoletni nočni pohod z baklami, ki poteka v okolici Podkrajja prvo soboto v januarju. Prav tako v januarju smo se tradicionalno povzpeli na Kriško goro, kjer nas vsako leto prijazno sprejmejo planinci iz PD Križe pri Trziču. Sicer dobro sodelujemo z nekaterimi društvi po Sloveniji. Februarsko sonce nas je zvalo na pohod med vrhpoljskimi vinogradi, že takoj v marcu pa smo prehodili krožno pot iz Vitovelj do Kuclja in nazaj. V aprilu je sledil pohod po Krpanovih poteh na Blokah, ki je posebno doživetje, v maju pa smo se povzpeli na sosednjo Učko. Tudi za naprej imamo v programu še nekaj lepih tur in vsi ste prav pristrčno povabljeni, da se nam pridružite. Mladi planinci so spet sodelovali na državnem tekmovanju Mladina in gore in se udeležili spomladanskega srečanja mladih planincev na Jelenku, organizirali pa smo tudi dva izleta.

V aprilu smo imeli občni zbor, kjer smo pregledali delovanje društva v preteklem letu in obudili spomine na prijetne trenutke v gorah, hkrati pa smo se ozrli v prihodnost. Seveda brez družabnega večera in raztegovanja frajtonarce ni šlo. In ker smo tudi naravovarstveno osveščeni, smo v maju organizirali čistilno akcijo in očistili obcestne brežine od Podkrajja pa skoraj do Lanišča na logaški strani. Trenutno dva naša člana tudi obiskujeta tečaj za varuha gorske narave.

V društvu pa imamo tudi prav posebnega planinca, ki je osvojil že skoraj vse vrhove celin, le še tisti, najvišji, mu manjka. Letos se je povzpel na 6173 m visoki Iceland Peak v Himalaji. To je Bogdan Ambrožič iz Sanabora, ki si zasluži še prav posebne čestitke.

Naj bo zaenkrat toliko, marsikaj sem verjetno pozabil napisati, pa drugič kaj več, še kakšna podrobnost ali zanimiv utrinek z naših izletov. Kot zadnje, naj velja povabilo k včlanitvi v naše društvo, boste videli, da smo prav posebna družčina, ki nam nikoli ni dolgčas.

Planinski pozdrav!

zgodilo se je

NE GOR, DOL NA GRMADO!

POHOD V KRALJESTVO BLAGAJEVEGA VOLČINA

Emil Velikonja

Planinska sekcija je izvedla svoj prvi letošnji planinski pohod. Zaradi slabega vremena v mesecu aprilu je bil prvi načrtovan pohod na Učko odpovedan. Tudi z drugim pohodom smo imeli težave, vendar nam je 3. maja le uspelo. Naš cilj je bila 898 metrov visoka Grmada v Polhograjskem hribovju.

Kot običajno se nas je večina zbrala na Rupci, ostali pa so se nam pridružili med vožnjo proti Colu. Pot smo prek Hrušice nadaljevali do Vrhnike, kjer smo zavili proti Horjulu in prek Velike Ligojne kmalu prispeli v Polhov Gradec.

Med vožnjo proti izhodišču pohoda nam je Elvica na kratko predstavila zgodovino Polhovega Gradca in okolice. Največ smo izvedeli o Polhograjski graščini in njenih lastnikih skozi zgodovino. Kmalu smo ugotovili, zakaj se je najbolj razgovorila prav o njih. Grof Rihard Blagay, ki se je leta 1808 priženil na graščino, je bil med prebivalci zelo priljubljen. Veliko dobrega je naredil za kraj in po odpravi tlačanstva so ga izvolili za prvega župana. Zanimal pa se je tudi za rastline. Leta 1837 mu je tamkajšnji kmet s Polhograjske Gore prinesel rastlino, ki je ni poznal. Ta rastlina se danes imenuje po grofu – Blagajev volčin. Nadaljevanje zgodbe si lahko preberete v pomladanski številki našega časopisa. Mi pa smo jo poslušali tam, kjer je njen rojstni kraj (Elvica bi rekla – klasično nahajališče) in hkrati zrla na Goro s cerkvico svetega Lovrenca na vrhu.

Zdi se mi, da bi zgodba še kar trajala, a prispeli smo na izhodišče. Kot vodja pohoda sem ob izkrcanju iz avtobusa predstavil pot na Grmado. Tistim hitrejšim sem dal možnost, da gredo naprej. Nihče se ni odločil za to možnost in tako smo pot prehodili v strnjeni koloni. Pot nas je vodila po strmih in ostrem grebenu. Po pol ure hoje se je pred nami odprl prekrasen pogled na osamljene hribovske kmetije in na cerkvico svete Uršule. Nekatere kmetije so bile videti zapuščene, vendar ne. Iz dimnikov se je valil dim in zadišalo je po suhih bukovih drvih. Ko smo zapuščali zadnjo kmetijo, se je pred nami odprl pogled na strm greben prvega vrha Grmade. Tja gor zlezemo, pa bomo skoraj na cilju. Vendar se naši koraki upočasnijo. Zlatko nas je opozoril na prekrasne blazinice dišečega volčina, ki so se nam ponujali z obeh strani poti. Elvica in Jelka sta fotografirali in občudovali prekrasne spomladanske rožice. Še opazili nismo, ko je pot zavila v skale, na nekaj mestih jo je varovala jeklenica. Kdo bi si mislil! Saj je, kot da smo nekje visoko v Alpah, nekje nad gozdno mejo. Pa nismo. Naša višina je nekje na nadmorski višini šole na Otlici. Ko dosežemo greben, se pred nami odpre prekrasen pogled na sam vrh Grmade. Še kakih petnajst minut hoje po ostrem kamnitem in peščenem dolomitnem grebenu in dosežemo vrh. Marsikdo je bil v sebi morda razočaran ... Saj še tako visoko, kot je Rupa, nismo! Saj smo šli na Grmado dol

in ne gor! A ne zaman! Razgled je bil prekrasen. Proti jugu in desno se vidi skoraj do Snežnika, Ljubljanskega vrha in Krima. Globoko pod nami v kotlini Ljubljana, pred nami letališče Brnik s Kamniškimi Alpami v ozadju. Če se zazremo proti severu, se nam kaže mogočen Storžič, malo bolj levo še Ratitovec, spredaj Blegoš, pa Porezen in v ozadju Bohinjske gore. Še bolj zadaj pa Julijci. Proti jugozahodu se vidijo obrisi Golakov, še bolj proti jugu pa Nanos in Javorniki. Okoli in okoli nas pa nižje Polhograjsko hribovje z posameznimi kmetijami. Prekrasno! Vsi smo uživali v podarjenem razgledu.

Ko smo se naužili razgleda, smo se mimo rastišč Blagajevega volčina, ki pa ni več cvetel, spustili do turistične kmetije Gonte. Okrepčali smo se in spust v dolino nadaljevali po Mačkovem grabnu. Med hojo po strmi in vijugasti makadamski poti smo se čudili, kje še danes živijo ljudje, kako visoko v hribih težkim pogojem življenja kljubuje tukajšnji kmet. Kmalu smo bili na novo asfaltirani poti, ki med številnimi vikendi vodi v smeri Polhovega Gradca. Še pogled navzgor. Od tu je Grmada videti še mogočnejša kot iz ljubljanske strani. Tam zgoraj da smo bili!

Kar naenkrat nas je pot zapeljala čez leseno brv do lepo urejene lesene ute. Samopostrežna gostilna! V potoku se hladi pijača. Vsak lahko vzame, kar hoče, denar pa spusti skozi majhno režo v blagajno, ki se nahaja za steno v uti. Le da drobiža ta avtomat ne vrača!

Po okrepčilu smo pot nadaljevali. Cesta je postajala vse bolj položna in kmalu smo prišli do Polhograjske graščine, kjer nas je čakal avtobus. Čakal nas je še zaključek zgodbe o kraljevi roži. Povzpeli smo se do edinstvenega spomenika - spomenika roži. Grof Rihard Blagay ga je dal postaviti v septembru leta 1838 in s tem počastil tako obisk kralja kot rožo samo.

Vrnili smo se na grajsko dvorišče, si ogledali grajski vrt in se vkrcali na avtobus. Na avtobusu smo se dogovorili, da se zapeljemo še skozi Zaplano na Planino, kje je Planinsko društvo Vrhnika lani postavilo nov razgledni stolp. Prijazen domačin nam je razložil celo zgodovino gradnje tega stolpa in tehnične posebnosti. Koliko hrastovega lesu je bilo treba za gradnjo, pa cela tona žebeljev ga drži skupaj. Preko dvajset metrov visoko sega in še višje, če štejemo še plapolajočo slovensko zastavo na njegovem vrhu.

Še vožnja mimo hiše, kjer je zadnje dni svojega življenja preživel naš nekdanji predsednik dr. Janez Drnovšek. V avtobusu je v trenutku nastala tišina. Verjetno si je večina izmed nas za trenutek v spomin vpoklicala njegov lik in njegovo delo.

Med vožnjo proti domu je »padel« še kakšen vic in kmalu popoldne smo že bili doma. Skupaj smo preživeli lep dan.

kulinarika

POLETJE NAS BO ZOPET OBISKALO ...

Lojzka Bratina

Močno upam, da bo to res. Vendar naj bo to znosno, prijetno in polno pozitivne energije. Predvsem pa sončno, dopustniško in lepo, lepo ... tako na Gori kot drugod. Kjerkoli se že bomo za nekaj dni ustavili in se prerojeni vrnil domov ...

Seveda bo potrebno tudi kaj dobrega skuhati in pojesti

ZAREBRNICE Z ZELENJAVO.

ZAREBRNICE Z ZELENJAVO

Potrebujemo:

4 zarebrnice - svinjske ali telečje,
20 dag na kocke zrezane poljubne zelenjave,
3 žlice olja,
4 dag moke,
sol in poper,
1 žlica kisle smetane,
peteršilj.

Zarebrnice solimo, popramo, potresemo z moko in jih na vročem olju z obeh strani opečemo. Nato jih zalijemo z jušno osnovo. Očiščeno zelenjavo narežemo na drobne kocke in stresemo k mesu, vse skupaj dušimo do mehkega.

Tik preden ponudimo, dodamo še kisló smetano ter potresemo s sesekljanim peteršiljem.

Kot prilogo bomo ponudili
DROBNJAKOVE ŠTRUKLJE

DROBNJAKOVE ŠTRUKLJE

Potrebujemo:

0,30 kg presejane bele moke,
3 jajca,
2 žlici olja,
mlačna voda,
sol,
žlica limoninega soka ali kisa,
10 dag masla,
3 žlice belih drobtin,
narezan drobnjak.

V mlačno vodo zamešamo sol, jajce in olje in vse skupaj dodamo ogreti, presejani moki ter zgnetemo v vlečeno testo. Dobro ga obdelamo. Položimo ga na ogret krožnik, ga namažemo z oljem in pustimo počivati vsaj pol ure. Medtem pripravimo nadev iz masla, jajc in drobtin.

Drobnjak osušimo in drobno narežemo.

Spočito testo razvlečemo, porežemo robove, namažemo z nadevom, potresemo z drobnjakom in zvijemo. Prt zmočimo, ga dobro ožmemo in potresemo z drobtinami. Nanj položimo zvito testo, ga zavijemo in tesno povežemo z vrvico. V slanem kropu ga kuhamo 30 minut.

Kuhane štruklje nekoliko ohladimo in jih šele nato odvijemo in narežemo na poljubne kose.

Posladkali pa se bomo danes z
MELONO Z OREHI

MELONO Z OREHI

Potrebujemo:
eno dobro zrelo melono,
sladkor v prahu,
malo vanilije,
nekaj kapljic desertnega vina ali maraskina,
orehova jedrca.

Melono prerežemo na pol in očistimo pešcevje. Izdolbemo drobne kroglice in jih naložimo v skledo. Vse skupaj potresemo s sladkorjem, vaniljo in polijemo z vinom ali maraskinom.

Postavimo v hladilnik za vsaj dve uri. Ohlajene kroglice naložimo na krožnik in vmes dodamo orehova jedrca. Ponudimo hladno.

Hitro pripravljeno in ne predrago.
DOBER TEK VAM ŽELIM!

stanko bloudek

STANKO BLOUDEK:

11. FEBRUAR 1890 – 26. NOVEMBER 1959

**RAZSTAVA O LETALCU
STANKU BLOUDKU,
Z NASLOVOM »LETEČI ČLOVEK«**

Emil Velikonja

Razstava je postavljena v Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri pri Vrhniku. Delo ing. Stan-ka Bloudka je zaznamovalo tudi Goro. V Tihi Dolini na Predmeji stoji njegova zadnja udejanjena mojstrovina – »Ta velika« ali Bloudkova 45-metrška skakalnica. Bo njegova skakalnica v Tihi Dolini postala spomenik tehnične, športne in kulturne dediščine?

Razstavo, katere avtor je Sandi Sitar, sem si pred nekaj dnevi ogledal z neko tujo vojaško delegacijo. Bilo je zanimivo, Slovenci smo lahko zelo ponosni na tega drznega vizionarja. Večina nas inženirja Stanka Bloudka pozna le kot graditelja športnih objektov, predvsem skakalnic in velikanke v Planici. Pa ni tako. Razstava nam ga prikaže kot pionirja letalstva, izumitelja, kon-

Bloudkova skakalnica v Tihi dolini – bo postala spomenik?
Foto: Arhiv Emila Velikonje

strukturja prvega slovenskega avtomobila in vsestranskega športnika.

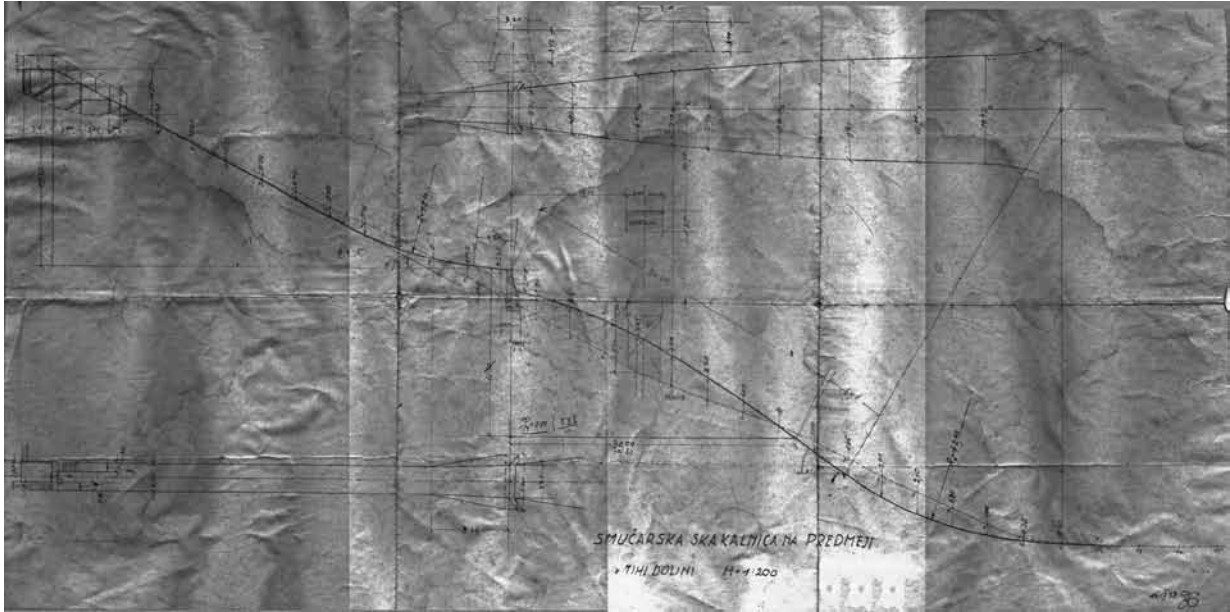
Stanko Bloudek se je rodil leta 1890 v Idriji, vendar se je družina kmalu preselila na Češko. Oče je bil namreč Čeh. Po očetovi smrti, leta 1904, pa so se vrnilo v Slovenijo. Prvo svetovno vojno je dočakal kot vodja konstruktorskega oddelka letalske tovarne na Dunaju, nato pa se je preselil v sorodno tovarno v Budimpešto. Po vojni se je preselil v Ljubljano.

Letenje je bila vedno rdeča nit Bloudkovega ustvarjanja, zato tudi naslov razstave – LETEČI ČLOVEK. V Šiški, kjer je bilo letališče in servisne delavnice, je hotel razviti močno letalsko industrijo, vendar mu država ni bila naklonjena in je kompleks umaknila v notranjost kraljevine SHS. Po propadu te možnosti se je leta 1924 preusmeril v drugo proizvodno dejavnost, kjer je bil prav tako uspešen. Izdelal je projekte za novi avto. Tako so v delavnicah Avtomontaže izdelali prvi slovenski avtomobil Triglav, z Bloudkovo karoserijo in motorjem DKW.

Kljub propadu ideje o letalski industriji v Šiški je še vedno gojil ljubezen do letenja. V sodelovanju z ljubljanskim aeroklubom je skonstruiral in zgradil enokrilno motorno letalo Sraka. Pozneje je izdelal še tri letala tega tipa. Njegovo zadnje letalo, z imenom Lojze, je doseglo hitrost zavidljivih 200 km/h. Letelo je v letih 1930 do 1932, ko se je z njim smrtno ponesrečil pilot Janko Colnar. Stanko in Janko sta bila velika prijatelja, zato je Bloudka njegova smrt zelo prizadela. Popolnoma se je odpovedal gradnji letal.

Svoja raziskovanja je prenesel na skakalnice – letalnice. Najbolj znana je planiška velikanka – letalnica iz leta 1934. Mnogi so ji rekli tudi mamutska. Leta 1936 je bila na tej skakalnici premagana magična meja stotih metrov. Ta rekord je veljal celih šestindvajset let. S 103 metri ga je leta 1962 presegel Helmut Recknagel, v Poljskih Zakopanah.

Poleg planiške je Bloudek izdelal več kot sto načrtov za smučarske skakalnice v Sloveniji, zadnjega leta 1958. To je bil načrt za skakalnico v Tihi Dolini na Predmeji. Načrt je podpisal 16. septembra leta 1958. Prej je prišel na ogled in izmero terena. Anton Bizjak – Štemču ve povedati, kako je prišel tudi v njihovo gostilno in za kosilo jedel polento z ocvirki in kislim mlekom.

Zadnji Bloudkov načrt za skakalnico v Tihi dolini

Foto: Arhiv Emila Velikonje

Stanko Bloudek je bil zaslužen tudi za začetke in razvoj številnih športov v Sloveniji. Naj naštejemo samo nekatere: atletika, tenis, plavanje, kotalkanje, drsanje, hokej, sabljanje, nogomet, smučanje in seveda smučarski skoki – poleti. Leta 1909 je sploh prvi v Ljubljano prinesel nogometno žogo. Pozneje je postal slovenski prvak v metu diska in večkratni prvak Jugoslavije v umetnostnem drsanju. V Ljubljani je zgradil moderno nogometno igrišče, plavalni bazen z desetmetrskim skakalnim stolpom, atletske steze, zimski bazen, igrišča za tenis in še bi lahko naštevali.

Med drugo svetovno vojno je sodeloval z Osvobodilno fronto (OF). Za partizansko vojsko je konstruiral orožja in orodja. Zaradi tega je bil, s strani okupatorjev, preganjan in zaprt. Po osvoboditvi je ponovno prevzel vodstvene funkcije na področju športa v Sloveniji in Jugoslaviji. Tako je predsedoval Jugoslovanskemu olimpijskemu komiteju in bil član svetovnega olimpijskega komiteja. Stanko Bloudek je umrl 26. novembra 1959, dobro leto po izdelavi načrta za skakalnico v Tihi Dolini na Predmeji.

Od leta 1964 se njemu v čast in spomin podeljujejo »Bloudkova priznanja«, za dosežke na področju športa, tako organizacijske kot tudi tekmovalne. Z leti so ta priznanja postala najprestižnejša priznanja na področju športnih dosežkov.

Še več. Državni zbor Republike Slovenije je leta 1994 sprejel Zakon o Bloudkovih priznanjih in jih s tem uradno potrdil kot najvišja državna priznanja na področju športa v Republiki Sloveniji.

Tudi Gorjani želimo na primeren način ohraniti spomin na tega velikega človeka. V načrtih dela nordijske sekcije, ki deluje v okviru Društva Gora, je med drugim zapisano, da je treba ohraniti Bloudkovo skakalnico in jo preurediti v spomenik tehnične, športne in kulturne dediščine. Vsekakor zanimivi načrti in želimo si, da bi se kmalu tudi uresničili.

ks otlica-kovk

KRAJEVNA SKUPNOST OTLICA – KOVK

David Likar

Za nami je še eno uspešno leto. V letu 2008 smo v krajevni skupnosti Otlica – Kovk nadaljevali z urejanjem dvorane na Otlici, očiščene so bile brežine lokalnih cest in dokončali smo ureditev mrliške vežice na pokopališču na Otlici, ki smo jo opremili z drobnim inventarjem (posoda, kuhinjski in čistilni pripomočki, miza, stoli).

V letošnjem letu pa bomo obnovili pločnik pred dvorano KS na Otlici, ki je že v zelo slabem stanju. Ponudbe se že zbirajo, investicijo pa bomo predvidoma izvedli v poletnem času. Asfaltirali bomo tudi nekaj odsekov lokalnih cest in nadaljevali z ureditvijo javne razsvetljave.

---

zgodilo se je

OD ZIBELI DO GROBA

Tamara Ambrožič

Mešani pevski zbor Duri s Cola je konec aprila pripravil svoj tradicionalni letni koncert, pravi večer slovenskih ljudskih pesmi. Nastopili so skupaj z gosti, rojakom Markom Kobalom kot solistom, citrarjem Tomažem Plahutnikom in glasbeno skupino iz Lokavca Vsakič drugače. Program je spretno povezoval Boris Jež ob pomoči deklet iz zbora. Povezovalno besedilo je prispeval učitelj Franc Černigoj. Na ta način so se želeli skupaj z zborovodkinjo Martino

Utrinek s koncerta

Foto: Tamara Ambrožič

Peljhan in korepetitorke Ano Trošt zahvaliti vsem zvestim poslušalcem, ki so tokrat spet napolnili colsko športno dvorano. S pesmijo so poslušalce popeljali od rojstva in otroških pesmi, preko prvih zaljubljenosti in svatovskih pesmi do šaljk in napitnic ter vse do pesmi ob slovesu. Kot solistka zbora se je v dveh pesmih predstavila tudi Nina Tratnik. Zbor sicer deluje od leta 2006, sestavljajo pa ga mladi s Cola in iz okolice, kjer je bogata pevška tradicija, ki jo želijo ohraniti. Njihov program sestavljajo različne priredbe slovenskih narodnih, umetnih in nabožnih pesmi, repertoar pa dopolnjuje tudi nekaj pesmi vzhodne liturgije.

---

v titovem bunkerju

PLANINCI DRUŠTVA GORA V »TITOVEM BUNKERJU«

Emil Velikonja

V začetku junija je skupina planincev iz našega društva spet obiskala planinsko društvo Breza, ki ima svojo kočo na Budoželju. Tri dni smo bili njihovi gostje. Poleg lepega in zanimivega pohoda ter prijetnega druženja smo en dan namenili obisku posebne atrakcije. Moj kolega iz general-štabne šole je namreč na misiji v Bosni, kjer opravlja visoko in odgovorno dolžnost v poveljstvu NATA. Njemu gre zasluga, da nam je Ministrstvo za obrambo BiH dovolilo ogled te »vojaške znamenitosti«.

Govor je o podzemnem mestu, zgrajenem za najožji vojni in politični vrh SFRJ, največji skrivnosti takratne države. Tito bi z vodstvom države, okoli 450 ljudi, tu lahko preživel in vodil vojno kar šest mesecev. Mesto bi lahko zdržalo 25 kilotonsko jedrsko eksplozijo, padec tega zaklonišča pa bi hkrati pomenil tudi padec Jugoslavije. To je bilo največje atomsko zaklonišče v bivši Jugoslaviji, po mnenju nekaterih pa celo v Vzhodni Evropi. Nahaja se v bližini mesta Konjic, vhod pa je iz vojašnice »Konjičkih brigada«.

Ko so nas ob vhodu v vojašnico legitimirali prijazni pripadniki vojske BiH, smo pot v njihovem spremstvu, ob koritu reke Neretve, nadaljevali proti zidanim objektom, ki so me spominjali na nekakšne vikende ali manjše stanovanjske stavbe. Skozi garažo smo vstopili v vhodni rov. Atomski bunker »D-0« je imel zanimivo ime: Istanbul.

Vojak nam je med drugim povedal, da je kompleks v Konjicah stal državo 4,6 milijard ameriških dolarjev in je tretja največja vojaška investicija v bivši Jugoslaviji. Bihaško podzemno letališče je bilo dvakrat dražje, Splitska Lora pa je državo stala 5 milijard ameriških dolarjev.

Tu se začinja...

Foto: Emil Velikonja

Vhodni rov

Foto: Emil Velikonja

In kakšne so njegove dimenzije? Kompleks je zgrajen v dvanajstih blokih. Meri 25 tisoč kvadratnih metrov, od tega zavzema stanovanjski del šest tisoč kvadratnih metrov površine. Ima vse tehnične pogoje za popolno hermetično izolacijo za šest mesecev za 450 prebivalcev. Grajen je v obliki podkve. V njem so klimatske naprave, ki vzdržujejo enakomerno temperaturo in vlago. Tu so operacijske dvorane, restavracije, agregati, velike konferenčne sobe ... Cisterne goriva imajo kapaciteto 50 ton, bazen s pitno vodo drži 150 kubičnih metrov. Telefonska centrala je bila po posebnih žičnih linijah povezana z glavnimi komandami vseh nekdanjih republik.

Globlje v hrib gremo, bolj so prostori namenjeni za delo organov federacije. Velika štabna dvorana z »rdečimi telefoni«, teleprinterji najmodernejših izvedb, neonske mize za razbiranje in kopiranje vojaških kart in načrtov. V vsakem prostoru visi slika maršala Tita.

V najnižji točki podkve (287 m pod zemljo) pridemo do predsedniških delovnih kabinetov in prostorov za počitek. Samo spogledovali smo se. Toliko let je že od tega, a je še vse tako ohranjeno, zaščiteno. V Titovem kabinetu je pohištvo izdelano iz masivnega hrastovega in orehovega lesa. Posteljne blazine so še v originalni embalaži. Projektanti so prvi dami, Jovanki, namenili ločeno sobo. Predsedniški blok je oblečen z ornamentiranimi zidnimi tapetami, a v Jovankini sobi dominira kozmetična mizica. Vse je pripravljeno za takojšnjo uporabo.

Razen Tita so za obstoj objekta "D-O" vedeli samo načelnik Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo, načelnik Generalštaba JLA, načelnik Prve uprave varnosti in načelnik vez. Ostali vrh SFRJ o zadevi ni imel pojma. Kako je bila zadeva skrita, pove tudi podatek, da vojaki, ki so stražili v vojašnici »Konjičkih brigad« niso niti slutili, kaj se zraven njih dogaja. Z nami je bil tudi član Društva Gora, Ivo Brecelj, ki je v letih 1966/67 šest mesecev služil vojaški rok v tej vojašnici. V tem času je bila gradnja v največjem

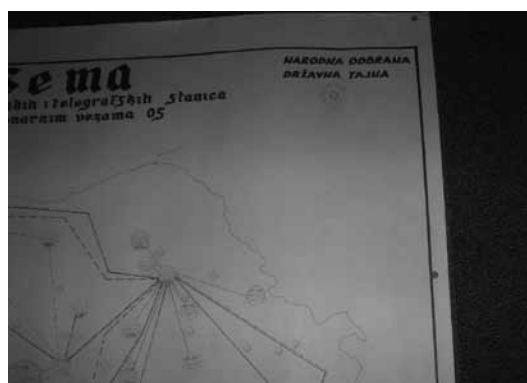
Vse je še nedotaknjeno

Foto: Emil Velikonja

Titova spalnica

Foto: Emil Velikonja

Nič več skrivnosti

Foto: Emil Velikonja

Ena od sejnih sob

Foto: Emil Velikonja

Iskrina telefonska centrala
Foto: Emil Velikonja

Dve cisterni s po 50.000 litri nafte
Foto: Emil Velikonja

razmahu. Ivo pa ni opazil nič, kar bi dalo slutiti, da se v neposredni bližini dogaja tako velika stvar.

Objekt so gradili od leta 1953 do leta 1979, torej celih 26 let. Gradila so ga različna podjetja, med njimi tudi slovenska »Soča«.

Po končanem obisku smo se z spominskimi darili in tudi z vipavsko kapljico zahvalili pripadnikom vojske BiH, ki so nas vodili po objektu. Polni vtisov smo se poslovili.

Če bo imel kdo izmed bralcev našega časopisa kdaj priložnost, da si ogleda to arhitekturno, gradbeno in tehnično čudo, naj je ne zamudi! Nam je to omogočil moj kolega, polkovnik Stojan Zabukovec, za kar se mu najlepše zahvaljujem.

---

oš otlica

UČENCI Z GORE V ŠOLI V NARAVI

Elvica Velikonja

Letošnjo pomlad sem bila z učenci v šoli v naravi. Tokrat tretjič. In ko sem pomislila, kolikokrat so že bili naši otroci na takem šolanju, sem preračunala, da desetkrat. Jubilejno leto, torej. Je že prav, da se o tem kaj napiše.

Priprave so tekle že prej, za učence pa se je začelo zares v ponedeljek, 11. maja. Predvsem želja otrok, pa tudi cena je dodala svoje, in na pot iz Gorice proti Bohinju smo se podali z vlakom. Vožnja ja bila prijetna, pot z železniške postaje do Ribčevega Laza, kjer je dom ČŠOD, pa malo manj. Kriva je bila prtljaga. Pa sem mislila, da je imam jaz veliko. Ni kaj, punce rastejo in že toalete je za en kovček. K sreči je bilo dovolj, da sem poklicala v dom in prijazni uslužbenec je prtljago odpeljal pred nami. Mi pa smo se do doma lepo sprehodili.

Učence je (tako kot vsako leto) najbolj zanimalo, kakšni so fantje in dekleta iz drugih dveh šol, ki bodo v šoli v naravi z nami. Tokrat smo imeli za družbo Štajerce – eni so bili iz Maribora, drugi iz Jurovskega Dola. Med seboj so se že od prvega dne zelo dobro razumeli, kar je k prijetnemu bivanju vsekakor pripomoglo.

Ob poti v dolino Mostnice
Foto: Elvica Velikonja

Že popoldne pa se je začelo zares in tako vsak dan. Vstajali smo ob sedmih in dneve začinjali z jutranjo telovadbo. Čez dan smo kot naravoslovci, geo-

grafi, etnologi zgodovinarji ... spoznavali Bohinj. Učitelji so znali učencem te kraje predstaviti na zanimiv način, tako da je bilo učenje prav prijetno. Še najbolj so jim bile všeč športne dejavnosti. Prekolesarili smo Bohinj, plezali po stenah Pod skalco, se naučili krmariti kanuje po Bohinjskem jezeru ... Večerne ure pa so bile namenjene predvsem druženju. Zadnji večer je bilo še posebno lepo. Naši učenci so blesteli na zaključni prireditvi, po prireditvi pa zaplesali ob zvokih glasbe (za klepet učiteljev neprimerne) in večer zaključili ob tabornem ognju.

V petek smo se na hitro poslovili od novih prijateljev (časa res ni bilo, saj nas je čakal še deloven dopoldan), po kosilu pa – pot proti domu. Vprašanja kot »Kdaj pridemo v Gorico?«, »Kdaj naj me pride tata iskat?« so bila vse pogostejša. Z mislimi smo bili že doma. Lepo je iti in zelo lepo priti – spet domov.

In kako so šolo v naravi doživljali učenci? Kateri spomini so najbolj živi zdaj, ko je mimo dober mesec?

»Škoda, da je bila to naša zadnja šola v naravi. Meni je taka šola zelo v redu, ker se učimo, medtem ko hodimo v naravi, opazujemo okolico in se ne učimo samo snovi.«

Tamara Vidmar

»Najbolj mi je bilo všeč, ko smo se vozili s kanuji. V prostem času smo se v sobah pogovarjali. Z Mariborčani smo se zelo razumeli. Še vedno se pogovarjamo preko spleta.«

Jerneja

»Priznam, da nad hrano nisem bila ravno navdušena. Nad fanti s Štajerske pa. Z vsemi smo se dobro razumele.«

Manuela

»Meni je bilo všeč, ko sem držal kačo v rokah. Saj občutek je čuden, a vseeno.«

Janez Velikonja

»Do konca tedna smo se z Mariborčani res spoprijateljili. Dogovorili smo se, da se bomo kdaj obiskali.«

Manca

»Zelo rada govorim o času, ki sem ga preživela v šoli v naravi. Najbolj mi je bilo všeč, da smo se razumeli z učenci z drugih šol.«

Lea

»Hrana mi ni bila najbolj všeč, sem pa pojedla v tem tednu toliko jabolk, kot prej v celem letu.«

Tamara Likar

»V šoli v naravi je bilo zabavno, ampak tudi delovno. Najbolje je bilo plezati po naravni skali. Jaz nisem imel dovolj miru, ker so me punce iz Maribora osvajale.«

Janez Benčina

»V Bohinju je bilo lepo. Hrana je bila kar dobra, učitelji prijazni.«

Nuša

»Všeč mi je bil zadnji večer, ko smo zaigrali lepo igrico. Jaz sem zaigral reklamo za majico, ki smo si jo lahko kupili v domu.«

Robin

»V šoli v naravi mi je bilo zelo všeč. V prostem času smo se družili z učenci z drugih šol. Še bi šla v ta dom.«

Rebeka

»Všeč mi je bilo, da je program vključeval veliko športa – plezanje, kanuizem ...«

Neža

»Všeč mi je bilo, ko smo se zvečer z Mojco in Rebeko v sobi pogovarjale.«

Urška

»V prostem času smo igrali nogomet in pink-ponk. Hrana je bila dobra, postelje in sobe pa bolj slabe.«

Andrej

Odpravljene za raziskovanje Bohinja s kolesi

Foto: Elvica Velikonja

Manca in Manuela sta našli kar nekaj talnih živalic

Foto: Elvica Velikonja

»Okolica je bila lepa in tudi učitelji so bili v redu. Škoda, ker nismo smeli hoditi v sobe od učencev s Štajerske.«
Elena

»Čez dan smo se učili, noči pa so bile tudi neprespane in polne smeha.«
Mojca

»Najbolj fajn mi je bilo zadnji večer, ko smo nastopali. Jaz sem pokazal čarovniški trik s palico. Mislim, da smo bili mi najboljši.«
Kevin

Kjer je voda, je še posebno lepo
Foto: Elvica Velikonja

zgodilo se je

NAGRAJENEC LITERARNEGA NATEČAJA – SLOVENSKI DNEVI KNJIGE

Pavlina Bizjak, OŠ Otlica

Društvo slovenskih pisateljev vsako leto aprila organizira Slovenske dneve knjige, knjižni sejem s spremljajočim kulturnim programom, ki poteka v ljubljanskem parku Zvezda. Ker podobni dogodki potekajo tudi po drugih večjih slovenskih mestih, je ta prireditev prerasla v vseslovenski kulturni praznik. Del kulturnega programa je namenjen otrokom. Namen celotne prireditve pa je širiti bralno kulturo in približati slovensko leposlovno knjigo mlajšim in starejšim bralcem.

Nagrajenec literarnega natečaja Gašper Govekar
Foto: Arhiv OŠ Otlica

Društvo slovenskih pisateljev in revija Sodobnost sta letos razpisala literarni natečaj, že 14. po vrsti, ki je bil namenjen vsem osnovnošolcem. Natečaj je bil razdeljen na štiri stopnje, za vsako stopnjo je bila predlagana ena knjiga slovenskega avtorja. Sodelujoči so jo morali prebrati in o njej napisati domišljjsko-ustvarjalni spis (ne obnovo).

Na tem literarnem natečaju je učenec Osnovne šole Otlica, šestošolec Gašper Govekar, prejel prvo nagrado za literarni prispevek z naslovom Lojza je pristala na našem vrtu. Pred pisanjem je prebral knjigo pisateljice Majde Koren Lojza iz veselja. Gašperju se je, pod mentorstvom učiteljice Pavline Bizjak, posrečilo Lojzo »prestaviti« na domači vrt tako uspešno, da je prejel nagrado. Skupaj s starši se je udeležil podelitve priznanj in nagrad, 23. aprila v Ljubljani. Na prireditvi je svoj prispevek tudi prebral. Nagrajenci so se srečali s pisateljico Majdo Koren, ki jih je po podelitvi nagrad in pogostitvi popeljala skozi staro Ljubljano, po poteh svoje knjižne junakinje Lojze.

zgodilo se je

CARINSKA UPRAVA NA OBISKU

Rajko Ipavec, ravnatelj OŠ Otlica,
Sabina Langus Boc, Služba za odnose z javnostmi Carinska uprava RS

Carinska uprava RS z veseljem predstavlja svoje pomembno in raznoliko delo učencem osnovnih šol. Sredi junija smo učencem na Otlici in Colu pokazali tri različne, a med seboj prepletajoče se naloge slovenske carine: delo carinske mobilne enote, odkrivanje trgovine s prepovedanimi drogami ter našo pomoč in podporo slovenskemu vrhunskemu športu.

Člani mobilne enote odkrivajo carinske prekrške v notranjosti države. Pri tem jim pomagajo posebej izurjeni psi, dva sta pokazala svoje spretnosti pri iskanju skrite droge, in sodobna oprema, kot so mobilni rentgen, endoskopi in detektorji kovin. Vse naprave so povsem varne za uporabo. Strokovnjaki z več kot 20-letnimi izkušnjami v boju proti drogami je učencem povedal, kakšne so posledice uživanja teh snovi ter pokazal različne vrste in oblike drog.

Strokovnjaki Carinske uprave so nam predstavili svoje delo
Foto: Rajko Ipavec

Vrhunski športniki, zaposleni v Carinski upravi RS, Mitja Dragšič, Andrej Šporn, Petra Robnik in Maja Benedičič so se z učenci in njihovimi učitelji pogovarjali o svoji karieri, treningih, pripravah, svoji vlogi v carinski službi in pomembnosti zdravega načina življenja brez drog.

Druženje z vrhunskimi športniki
Foto: Rajko Ipavec

vabimo na kulturno in zabavno prireditev

»ZAPOJMO GORI IN DOMOVINI«,

*ki bo v sredo, 24. junija 2009,
v Tihi dolini na Predmeji, s pričetkom ob 18.00*

Program prireditve:

- 18.00 - razglasitev rezultatov in podelitev nagrad za prispevke učencev osnovnih šol, ki so sodelovali na razpisu društva GORA, s kulturnim programom učencev OŠ*
- 19.00 - otvoritev knjižne police avtorjev z Gore s kulturnim programom*
- 20.00 - koncert pevske skupine SNEŽET*
- 21.00 - družabno srečanje ob kresu in živa glasba – igra skupina DAMAČICA*

DRUŠTVO ZA
OHRANJANJE
IN VAROVANJE
NARAVNE IN
KULTURNE
DEDIŠČINE

GORA

iz starih časopisov

LISTALI SMO....

Miloš Likar

Listali smo po časopisu Edinost iz leta 1909. Dnevnik je izhajal v Trstu, od 8. junija 1876 do 4. septembra 1928. Prva številka je izšla v 500 izvodih, jubilejna številka ob petdesetletnici, 8. junija 1926, pa v 15.000 izvodih. Dnevnik je skoraj v vsaki številki objavljaj krajše in daljše vesti z našega konca. Nekaj smo jih povzeli. Prikazujejo nam življenje in miselnost naših prednikov, ki so živeli tu, kjer smo mi sedaj.

10. januarja 1909

Ajdovščini se obeta kaj lepa prireditev. Zanimanje narašča iz dneva v dan. Program bo bogat in raznovrsten: ženski izbor, tamburaški zbor, dve izvorni burki s petjem. Ena z naslovom, »Žgrešeno nadstropje«, druga z naslovom »Grenkoba mora biti«. Predstava bo v dvorani gospoda Bratine v Ajdovščini. Po koncertu ples. Začetek ob 4. uri popoldne.

12. januarja 1909

Sinoči so se pripodili nad Ajdovščino in hribe okoli nje temni oblaki. Prišli so z juga. V svojem trebuhu so nosili sneg. Danes zjutraj je bila tod narava v beli obleki kakor nevesta pred oltarjem. Snežilo je, da je bilo veselje. Nabralo se je precej snega. Večje količine so zapadle na planini nad Ajdovščino. Kaže, da nam nebo obeta še obilo snežnega pridelka.

19. januarja 1909

Z Otlice nam pišejo: »G. urednik! Radi bi čitali v vašem listu, kaj je novega v naši vasi. Seveda bi morali stikati, da bi kaj zvedeli, okoli naših hiš, nos bi morali vtakniti v vsako špranjo, pogledati bi morali, kako lupimo in stržemo krompir in koliko nam izhlaplja alkohola iz butic.«

22. januarja 1909

Planinsko društvo v Ajdovščini je imelo pred dnevi občini zbor. Udeležili so se ga tudi člani iz okoliških krajev. Udeležba ni bila dobra. Izgleda, da se ljudem upira hoditi v hribe. Sprašujemo se, zakaj tako? Zakaj se odmikajo, saj mi smo društvo, ne pa politična stranka. Stranka bo propadla in z njo se bodo končali medsebojni prepiri. Mi planinci pa bodemo ostali. Še enkrat povemo, da smo mi društvo, vredno spoštovanja.

27. januarja 1909

V gozdu v bližini Predmeje je nekdo streljal z možnarjem. Iz nepredvidnosti nasul je smodnik v še gorak možnar. Smodnik se je vnel in vdaril v gornji del obraza. Precej ga je poškodoval. Prašam, čemu streljanje brez pomena. Bi ne bilo morda bolje, da bi dotični, ki je porabil denar za smodnik, raje daroval le-tega v dobrotelne namene, kot npr. za družbo sv. Cirila in Metoda ali za sirotišnico.

5. aprila 1909

Po naših vaseh in zaselkih otroci kaj radi streljajo na lastovke. To je greh. Vzemimo, da leta lastovka od šeste ure zjutraj do šeste ure zvečer in lovi škodljivi mrčes. Prinaša ga mladičem vsako uro po desetkrat. To znaša stodvajsetkrat dnevno. Recimo, da prinese vsakokrat najmanj deset mrčesov svojim mladičem. Tako znaša samo to 1200 mrčesov na dan, kar je 36.000 na mesec ali v šestih mesecih vsega skupaj 216.000 mrčesov. Koliko mrčesov pa je, če je v vasi le sto parov lastovk. Izračunajte sami. Straši, povejte otrokom, kako so lastovke koristne.

6. aprila 1909

V Predmeji je obesil hlapec v hlevu suktnjo, v kateri je imel listnico s 140 kronami. Koza je prišla do žepa, potegnila listnico ven in jo začela prežvekovati. Ko je prišel hlapec v hlev, je rešil le prazno možnjo, papirnati denar pa je koza požrla.

15. aprila 1909

Oglas. Mlad vodja trgovine in krčme v Ajdovščini se želi seznaniti z gospodično v starosti od 18 do 25 let. Prednost imajo hčerke poštenih staršev. Hči mora biti lepe zunanosti, umirjenega srca in imeti mora primerno premoženje. Ponudbe s sliko je poslati na Inzeratni oddelek Edinosti pod šifro Mladost. Sliko takoj vrnem, zagotovljena je stroga tajnost.

30. aprila 1909

Deželnozbornske volitve. Pogajanja na Vipavskem za kompromis med agrarci in novostrujarji, o čemer smo že poročali, so se razbila. Kakor vse kaže, utegnemo imeti tod kar pet strank, in sicer: klerikalce, starostrujarje, agrarce, naprednjake in socialne demokrate. Zdi se mi, da bomo morali molitve pri litanijah razširiti in dopolniti tako: »Kuge, lakote, vojske in preveč političnih strank, nas obvaruj, o Gospod.«

POLETJE NA GORI

Lojzka Bratina

Ko se na Gori pomlad poslovi,
dolgi so dnevi in kratke noči.
Trava zelena prav hitro raste,
žito na njivi že dela klasje ...

Rože vseh barv povsod zacvetijo,
mnogi popotniki k nam prihitijo.
Pri nas naužijejo vsi se miru,
v neskončnem hitenju najdeš ga tu.

Na travnikih kosci že pridno kosijo,
krave na paši z zvonci zvonijo.
Pred hišo zvečer posedimo s sosedi,
pa rečemo kakšno o vremenu in sebi ...

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@drustvo-gora.si, www.drustvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Alenka Tratnik, Iztok Velikonja, Rajko Velikonja, Edo Pelicon
Glavna in tehnična urednica: Alenka Tratnik
Odgovorni urednik: Rajko Velikonja
Lektor: Franc Černigoj
Realizacija: GK Grafika
Naklada: 500 izvodov
Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim
Fotografija na naslovnici: Urh Černigoj

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana